vință situația începe abia acum să se schimbe. Pînă acum doi ani nu existau pentru tineri posibilități, ei erau obligați să lucreze numai documentare. Acum însă situația se îmbunătățește, ea începe să arate ca o ușă mai puțin închisă...

— **Cum vă explicați cauzele acestei schimbări?**

— Datorită filmelor europene, a popularității cîștigate de filmele europene în Statele Unite. Utilizînd mai puțin cuvîntul, aceste filme au determinat pe producătorii americani să răspundă „provocării" europene, să concureze aceste filme. Dar aceste succese s-au datorat personalității regizorilor care le-au realizat și acest fapt a influențat și concepțiile producătorilor americani.

Arătîndu-mi, în încheiere, că el însuși lucrează la un film care tratează tocmai despre atitudinea protestatară a noii generații față de prejudecățile trecutului — dezbătînd ideea dacă tinerii trebuie să accepte tot ceea ce li s-a spus — King Vidor a caligrafiat, cu o răbdare profesorală, cuvinte pline de afecțiune pentru spectatorii români: „Numeroșilor mei prieteni din România. Vă rog să primiți prețuirea ce v-o port pentru înțelegerea pe care o aveți față de munca mea. Voi continua să fac numai filme care să vorbească lumii în limba prieteniei și a frăției".

KEIKO KISHI (Japonia):

„A fi vedetă înseamnă a munci neîntrerupt"

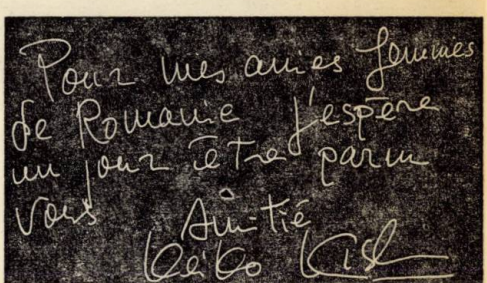

MICĂ, SUBȚIRE, DELICATĂ ca o păpușă de porțelan, actrița japoneză Keiko Kishi — pe care ne-o amintim atît de fermecătoare prin jocul ei în „Taifun la Nagasaki" și „Cine ești dumneata, domnule Sorge?" — face însă prin activitatea ei neobosită dovada unei energii interioare greu de epuizat. Căsătorită de zece ani cu regizorul francez Yves Ciampi, ea își împarte timpul între Tokio, care o revendică drept una din reputatele sale vedete și Paris — unde o așteaptă nu numai proiecte cinematografice ci și familia: soțul și fetița. Între aceste preocupări găsește totuși răgazul să se ocupe și de jurnalistică, realizînd reportaje pentru televiziune. Era deci firesc ca discuția noastră să debuteze cu întrebarea:

— **Cum vi se pare viața de vedetă?**

— Nu-mi place să lenevesc, trebuie să muncesc neîntrerupt pentru a putea privi mereu cu un ochi proaspăt tot ceea ce este nou în jurul meu. Pentru mine acesta este bunul cel mai important. Și iată de ce a fi vedetă este, într-adevăr dificil, pentru că ți se pretinde mult. Mai ales la noi, în Japonia, se fac foarte multe filme. Apoi, există șapte rețele de televiziune. Deci actorii și actrițele nu mai au, practic, timp să trăiască. În acest sens, trebuie să știi totodată să fii foarte îndemînatec și foarte bun interpret pentru a-ți exercita profesiunea de actor fără a risca să devii specios. Admirată sau detestată — asta depinde de fiecare — viața vedetei devine, sub raport personal, din ce în ce mai redusă. Mie mi-e frică de așa ceva. Din fericire, sînt căsătorită și pot spune că mariajul mi-a îmbogățit viața.

— Credeți că reputația ajută sau dăunează unei vedete?

— O actriță este mai întîi o femeie. Ea trebuie să trăiască ca și ceilalți oameni. Or, aceasta nu este întotdeauna posibil. Evident, depinde de țară. În Japonia, spectatorii sînt foarte călduroși, aș spune chiar puțin fanatici. Ei nu ne lasă să trăim asemeni celorlalți oameni, ei se amestecă în viața actorilor și artistelor, ei pătrund prea mult, ei vor să știe tot, sînt foarte curioși și toate acestea ne impun un anume „rol": este „rolul" pe care trebuie să-l facem pentru noi, adică acela de a ne apăra o anume libertate pentru viața pe care o ducem dar aceasta nu e întotdeauna ușor. Totul depinde — știu eu? — de inteligența, de abilitatea artistului care trebuie să separe viața sa particulară de viața profesională.

— O artistă de film trebuie să aibă studii dramatice?

— După părerea mea nu există o școală pentru actorul de film. Nici eu n-am urmat o școală de actorie. Cred că, dacă ai talent, totul se învață treptat, făcînd filme. Poate, desigur, este necesară o educație a dicției pentru actorii de teatru, dar în film actorii trebuie să învețe să joace în raport cu propria lor viață, cu propria lor experiență de viață. Deci, viața este în această artă mai importantă decît orice, este eliberată de orice convenție.

— Ce credeți a fi esențial pentru actorul care joacă un rol?

— Noi, actorii, trebuie să ajutăm spectatorul prin toate mijloacele de care dispunem, să înțeleagă ideea sau sentimentul pe care-l exprimăm. Tocmai de aceea cred că totul depinde de subiect. Dacă filmul are o temă puternică, o idee, un sentiment, rolul actorului este acela de a îmbrăca „pielea personajului".

— Ce fel de personaje preferați?

— Eu prefer să joc în filmele sentimentale, care exprimă sufletul femeii. Bineînțeles, îmi place să văd filme de idei, dar rămîn ca actriță la ceea ce doresc. Mi-ar place mult să joc o femeie oarecare care trăiește sentimente și foarte nobile și mai puțin nobile, adică tot ceea ce se petrece în această ființă umană care există...

Zîmbind acestei dorințe, Keiko s-a aplecat asupra hîrtiei și — consecventă crezului ei feminist — a scris un autograf dedicat cititoarelor almanahului nostru. Să adaug că — soțul ei fiind de față — și-a exprimat gîndurile în limba franceză!

„Prietenelor mele, femeile din România.

Sper într-o zi să fiu în mijlocul vostru. Cu amiciție, Keiko Kishi".

BOURVIL (Franța):

„Eroii comediilor trebuie să semene oamenilor din viață"

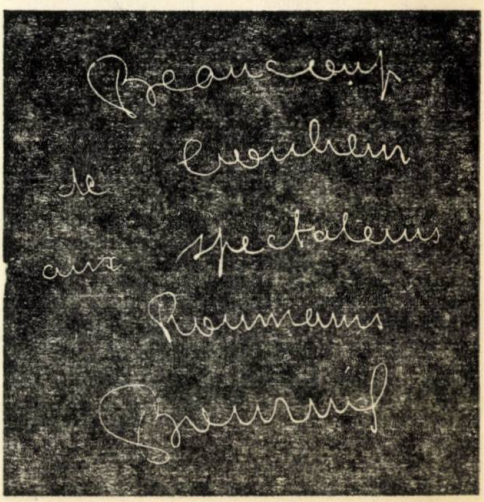

O STRĂVECHE BUTADĂ zice că „toți marii umoriști au fost oameni triști". Toți... afară de Bourvil. Pe adevăratul său nume André Raimbourg, acest normand care a urcat treptele comediei din music hall în teatru și apoi pe ecran, rămîne iremediabil un bonom jovial, atît în rolurile sale cît și în viața filmică. Mi-a spus-o de la bun început simplu, fără ocol:

— Sînt o fire optimistă, mă simt perfect sănătos, am reușit în profesiune — așa încît ar fi greu să nu fiu cu adevărat mulțumit căci atunci viața m-ar agasa... Deci e normal să-i surîd!

Ceea ce și face căutînd prin buzunare o țigară de foi.

— Considerați faptul de a fi mereu bine dispus ca o dovadă a sincerității cu care ați cucerit publicul în artă?

— Da. Nu accept decît rolurile pe care le simt. Eu nu pot compune.

— Refuzați roluri dramatice?

— Accept și roluri dramatice pentru că în viață fiecare are sensibilitatea lui. Și eu o am pe-a mea...

— Atunci, cum le alegeți?

— Eu sînt întotdeauna pentru personaje care sînt apropiate de mine, de caracterul meu.

— Socotiți că sensul comediei este numai de a amuza publicul sau și de a-l învăța ceva?

— A amuza cu scopul de a comunica idei e, desigur, bine dar din nefericire nu toate subiectele nostime se pot preta la așa ceva. Este foarte greu să fii în același timp comic și profund. Mi se pare însă important ca eroii comediilor să semene cît mai bine cu oamenii din viață.

— Cum priviți profesiunea de actor?

— Îmi ador meseria, ea mă pasionează! Pentru mine este cea mai bună din lume pentru că o iubesc! Pentru alții, nu este cea mai bună. Explicabil: dacă toți oamenii din lume ar fi actori situația ar deveni ... dramatică! Ador această meserie fiindcă mi se pare că poate aduce ceva oamenilor atunci cînd ei încearcă să plîngă sau cînd vor să petreacă o seară plăcută: ceva pentru a-i scoate din banalitate sau, chiar, ceva care poate să le facă viața mai bună.

— Colaborați în același spirit de bună dispoziție cu... regizorii?

— Înainte de a scrie scenariile ne întîlnim, discutăm subiectul, eu propun anumite scene, uneori le schimb pe cele existente... Am, astfel, o colaborare strînsă cu regizorul și, nu mai puțin, cu actorii principali.

— Care dintre filmele în care ați jucat vă plac cel mai mult?

— Țin foarte mult la „Fortunat", „Les Grandes Gueules", „Le Corniaud", „La Grande vadrouille"... Am făcut 43 de filme, am lucrat cu mari regizori. Sper să-i amuz încă multă vreme pe români și pe românce!

— Ca spectator de film, ce vă place?

— Văd puține filme, dar cu toate acestea dintre cele pe care le-am văzut prefer filmele populare. Dacă filmul emoționează, el te desfată. Dacă spectatorul rîde sau plînge, filmul este util. De altfel, ritmul vieții de azi — graba veșnică, apoi concurența (toată lumea privește ceasul în fiecare moment) ucide rîsul, împiedică perceperea comediei.

— Socotiți că, pentru a-și dobîndi audiență universală, filmul trebuie să exprime o realitate națională?

— Desigur, eu cred că trebuie să fie național însă îndeajuns de accesibil dincolo de hotare.

— Jucînd în același timp teatru și film nu întîmpinați dificultăți în interpretare?

— Nu joc decît cel mult două roluri în filme pe an. E destul. În rest, teatru. După fiecare succes la Paris plec în turneu, firește, mai întîi prin toată Franța, apoi prin țările de limbă franceză — în Belgia, în Elveția, în Canada, în Algeria, Tunisia, Maroc, o zi două la Beirut... E îndeajuns de obositor dar eu fac aceasta căci prefer teatrul.

— De ce?

— Rîsul este o manifestare spontană. Trebuie s-o simți ca actor. Dacă ai făcut ceva comic pe scenă rîsul vine imediat din sală. În film, rîsul vine la patru luni după ce-ai jucat! Și asta nu e bine: e prea tîrziu...

— Mai aveți încă o preferință: șansoneta.

— Aha, o cunoașteți! Să vă spun atunci că nu de mult am înregistrat o nouă șansonetă, foarte frumoasă, care se intitulează „Girafele" Nu are un text comic ci poetic care vorbește despre girafele ce se plimbă în plin soare, în plină natură; ele nu cunosc atîtea lucruri triste care se întîmplă pe lume.

— Poate, de aceea, aveți ca partener în filmul „Arnaud" pe cîntărețul Adamo?

— În acest film joc un rol dramatic. Sînt judecător de copii delicvenți. Rolul mă interesează pentru sentimentele pe care le trăiesc eroii mei.

— Pe ecran sînteți judecător de copii, iar în viață sînteți tatăl a doi băieți. Sînteți, într-adevăr, un bun părinte?

— Cel puțin eu cred...

— Dar ei ce gîndesc despre faima dv. de actor?

— O, ei nu găsesc în asta ceva extraordinar!

Revenind la artă, Bourvil mi-a spus că ar fi bucuros să joace într-un film în România „dacă s-ar găsi subiectul nimerit". Totodată, s-a interesat dacă publicul românesc de teatru înțelege îndeajuns de bine limba franceză pentru a putea face cît de curînd un turneu la noi. Cu gîndul la o apropiată întîlnire, el a întrunit într-o singură dedicație atît publicul de teatru cît și cel de film: „Multă fericire spectatorilor români. BOURVIL".

SERGHEI BONDARCIUK (U.R.S.S.):

„Nu poţi crea fără dragoste!“

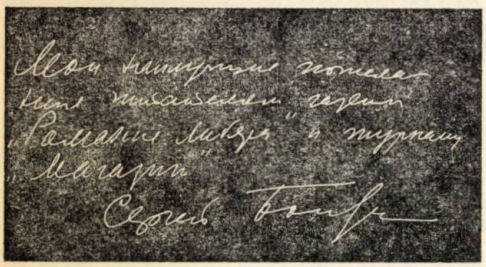

Cele mai bune urări cititorilor ziarului „România liberă“ şi revistei „Magazin“

UN DIALOG cu Bondarciuk nu este cîtuşi de puţin o savantă discuţie estetică: în dubla calitate de actor şi regizor, el rămîne oricînd un om al creaţiei. Răspunsurile sale au concizia şi plasticitatea unei replici rostite parcă de interpretul unui rol. Cu singura deosebire că, de astădată, face o profesiune de credinţă...

Aşa l-am cunoscut în culisele Sălii Palatului Congreselor din Kremlin unde — deşi n-o mărturisea — încerca vădit emoţia prezentării în premieră a seriei a III-a din „Război şi pace“. Punct de la care a şi pornit discuţia noastră.

— Faptul că v-aţi consacrat, atît în „Soarta unui om“ cît şi în „Război şi pace“, ecranizării unor opere literare evocînd momente istorice cruciale din viaţa poporului, ne poate îndritui să considerăm că optaţi pentru filme de adaptare, realizate, ca şi creaţiile într-o manieră clasică?

— Ceea ce pot să vă spun acum, e că după mine maniera cinematografică e dictată de scriitorul a cărui operă o ecranizezi. În acest ultim caz — Lev Nikolaevici Tolstoi. Este evident că el îmi determină stilul.

— Fiindcă „Război şi pace“ se bizuie pe participarea unui mare număr de personaje şi a unei figuraţii de mari proporţii credeţi că unui regizor îi este mai dificil să dirijeze un astfel de film?

— Totul depinde de opera de artă luată ca termen al comparaţiei. În „Regele Lear“, în „Hamlet“, în „Othello“ s-ar părea că nu sînt mulţi eroi. Dar cît de complicat e să le redai sensurile!

— Ca interpret al filmelor la care semnaţi regia: cum colaboraţi cu... regizorul Bondarciuk?

— Mă înţeleg cu el foarte bine, pentru că nu am conflicte cu... mine!

— Care este rolul pe care-l iubiţi cel mai mult?

— Dacă acum îmi propuneţi un rol interesant, îl voi iubi ca şi pe celelalte.

— Credeţi că un actor de film are dreptul şi trebuie să refuze un rol care nu-i place?

— Da. Actoria este o profesie de creaţie. Iar să creezi fără dragoste e imposibil!

— Se exclud, oare, interpretarea în teatru şi cea în film?

— Eu am studii teatrale, un timp am fost numai actor de teatru şi pot spune că scena nu jenează filmul. Ea-l ajută pe interpret să se afle mereu antrenat, să fie tot timpul în funcţiune.

— Ce părere aveţi despre public?

— Publicul este peste tot la fel: nu-i plac filmele proaste!

— Dar despre critică?

— N-am o atitudine bună faţă de critică. Dacă ea ar îndeplini o singură funcţie — să indice ce e artă şi ce nu — ar fi bine. Mulţi critici nu fac însă altceva decît să distribuie locurile în cinematografie şi oricare nou film apărut este pus în scheme prestabilite... Există şi critici buni dar, firește, mai puţini decît ceilalţi. Ca, de altfel şi regizorii buni!

...Şirul întrebărilor s-a oprit aici pentru că Bondarciuk a ţinut să-mi amintească cum, cu destui ani în urmă, a fost oaspetele ţării noastre. Evocînd vizita de-atunci el mi-a împărtăşit dorinţa de a reveni şi poate chiar de a face la noi un film...

Pînă atunci, cuvintele unei scurte dedicaţii vor aduce — aşa cum a dorit — solia unor sentimente cărora timpul le-a aflat un loc trainic în inima sa.

LESLIE CARON (Anglia):

„Cariera artistului implică numeroase răspunderi"

PREZENȚA tot mai frecventă a unor interprete de renume în juriile Festivalurilor Internaționale — Olivia de Havilland, Sophia Loren și Shirley Mac Lane la ultimele ediții de la Cannes, Nargis la Karlovy Vary și Moscova — constituie un fenomen interesant în activitatea acestor importante competiții cinematografice. Profitînd de faptul că la Festivalul de la Moscova 1966 a făcut parte din juriu Leslie Caron, am adresat apreciatei actrițe engleze (pe care o cunoaștem ca protagonistă a filmelor „Lili" și „Camera în formă de L") cîteva întrebări legate de multiplele aspecte ale activității cineaștilor.

— Care este opinia dv. asupra participării actorilor în juriile unor competiții internaționale de film?

— Calitatea muncii actorilor de film a trebuit să aștepte îndeajuns de mult pentru a fi recunoscută și ei să fie invitați ca membri în jurii. Eu cred că și actorii pot aduce aprecieri valabile tot astfel cum oamenii de litere, care participă în asemenea jurii, pot să fie dezavantajați prin faptul că nu le place îndeajuns cinematograful, ca să nu mai vorbim de acei care-l disprețuiesc total și care deci nu sînt apți ca să judece un film. În sfîrșit, prezența actorilor echilibrează și pe cea a unor numeroși membri ai juriilor care nu merg niciodată la cinematograf pentrucă viața lor este dedicată altor preocupări...

— Credeți că această solicitare implică răspunderi sporite pentru un artist?

— Eu găsesc că, fără îndoială, actorul trebuie să manifeste o amplă răspundere pentru lucruri mult mai variate decît colțul strîmt de viață în care trăiește. Am remarcat că actorii interesanți sînt de asemenea interesați de mult mai multe lucruri decît cariera lor personală, decît cercul lor redus. Actorii trebuie să aibă opinii politice, să se informeze asupra evenimentelor mondiale întrucît eu cred că dezvoltarea socială a vremurilor ce le trăim se reflectă în munca noastră și noi trebuie să știm unde ne aflăm și ce gîndim despre evenimente.

— Ce anume credeți că constituie dovada cea mai sigură că ne aflăm în fața unui mare actor?

— Ceea ce reprezintă adeseori proba hotărîtoare pentru un mare actor este aceea de a juca un personaj antipatic făcîndu-l să devină simpatic, admirabil, atrăgînd publicul de partea sa. Este un bun exercițiu doveditor al profesiunii.

— Socotiți că în această direcție îl ajută în chip deosebit pe actorul de film, studiul în institutul de specialitate?

— Da și nu. Adeseori se întîmplă că actorii care învață la universitate această profesiune, deprind gustul criticii, ceea ce le îngreunează putința de a juca pentrucă pe ecran trebuie să fii spontan, nu trebuie să fi prea conștient că „joci".

— Ce rol deține, după dumneavoastră, publicitatea în cariera unui actor?

— Evident, cariera actorului este un fel de carieră „în văzul lumii". Depinde însă. Dacă, să zicem, o actriță are o carieră formată pe cale pur publicitară, etalînd doar ceea ce realizează cu ajutorul fotografilor, atunci ea își va face publică viața particulară și astfel publicitatea va fi în avantajul ei... Aceasta va fi însă o carieră publicitară de la un capăt la celălalt. Dar dacă o actriță va fi în posesia profesiunii sale, a artei pe care o slujește cu talent, atunci nu va avea nevoie de publicitate ca să-și exploateze viața personală.

— Pentru a încheia interviul nostru cu ceea ce ați spus la început despre „aprecierile valabile" ale actorilor vă rog să formulați o apreciere asupra tendințelor moderne ale cinematografiei.

— Găsesc că cinematograful modern este foarte lucid, deloc sentimental (pe care eu îl iubesc foarte mult) și se manifestă interesul pentru acrobații tehnice de suprafață în timp ce foarte ușor dispare însemnătatea subiectului. Ceea ce-mi place însă în mod deosebit în cinematografiile engleză, franceză și italiană este îndrăzneala subiectelor atacate și dezinvoltura tratării cinematografice.

Leslie Caron — a cărei expresie senină a chipului ne-a încîntat pe ecran, dezvăluindu-ne comunicativ intensități sufletești de o nobilă factură umanistă — meditează o clipă și apoi notează cu spontană sinceritate: „Tuturor cititorilor „Magazin"-ului, călduroase urări".

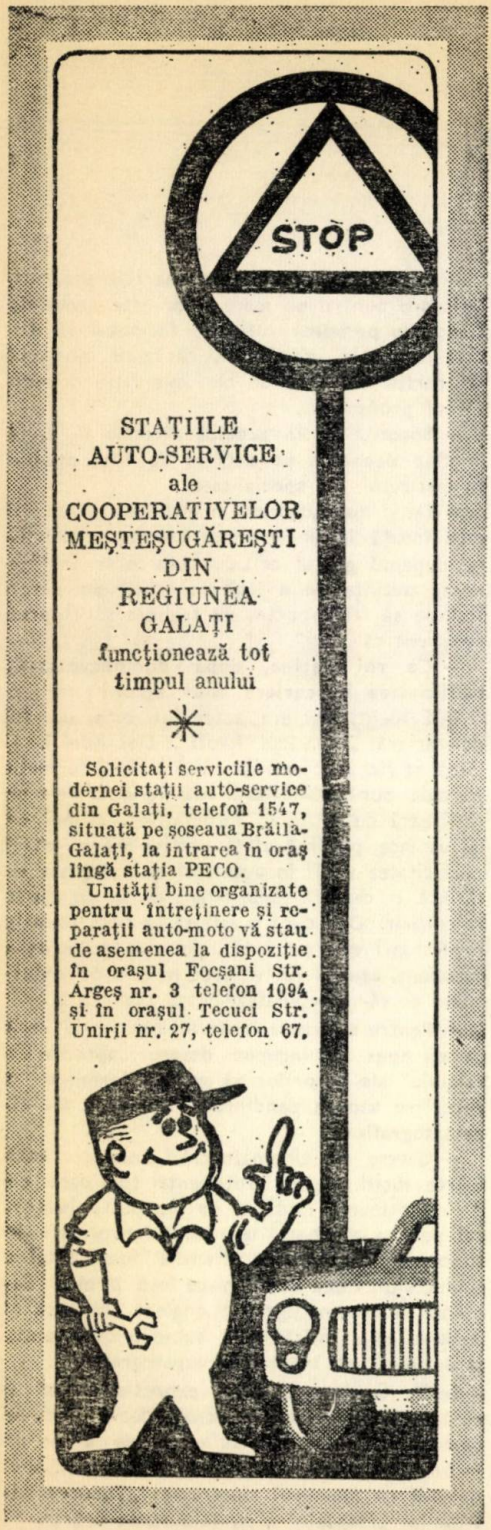

STAȚIILE
AUTO-SERVICE
ale
COOPERATIVELOR
MEȘTEȘUGĂREȘTI
DIN
REGIUNEA
GALAȚI
funcționează tot
timpul anului

*

Solicitați serviciile modernei stații auto-service din Galați, telefon 1547, situată pe șoseaua Brăila-Galați, la intrarea în oraș lîngă stația PECO.

Unități bine organizate pentru întreținere și reparații auto-moto vă stau de asemenea la dispoziție în orașul Focșani Str. Argeș nr. 3 telefon 1094 și în orașul Tecuci Str. Unirii nr. 27, telefon 67.

Un surîs de cinefil

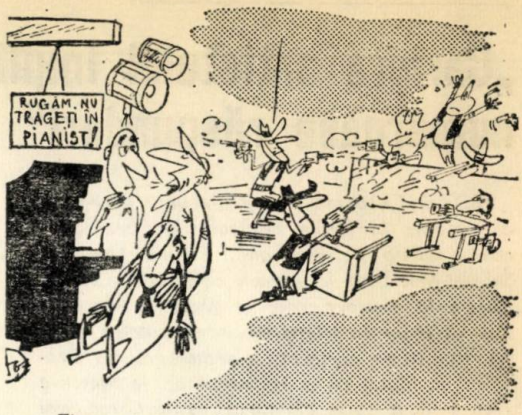

— *Ți-am spus eu că la scena asta trebuia să avem mai mulți pianiști!!!*

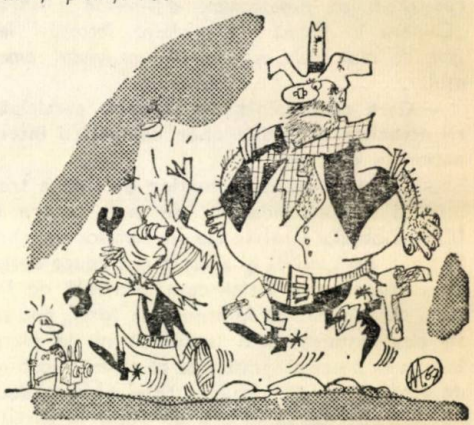

— *Bruta asta nu vrea să-nțeleagă că eu sînt șeriful și trebuie să-i dau una peste bot atunci cînd îl pun cătușele!!!*

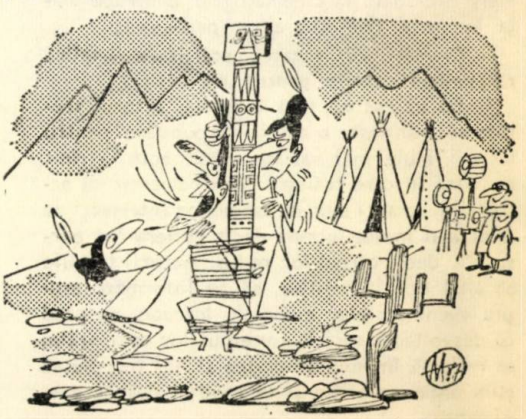

— *Cînd am semnat contractul nu mi-ați spus că trebuie să mă las și scalpat!!!*

Desene de Adrian ANDRONIC

O LACRIMĂ IN MARE

de Ray BRADBURY (S.U.A.)

ŞINELE CĂII FERATE, acoperite cu un strat gros de rugină, se strecurau printre încreţiturile colinelor şi cele ale oceanului. Era limpede că pe acolo nu mai trecuse de mulţi ani de zile nici un tren. După vreo treizeci de mile, spre nord, şinele, după ce coteau brusc, se afundau în ceaţa care plutea uşor ca o pînză uriaşă de păianjen. Dar deodată şinele fremătară. Un graur, cocoţat pe linie, auzi ritmul unei vibraţii foarte îndepărtate, aproape imperceptibilă, a cărei amploare creştea încet, ca zgomotul unei inimi care începe să bată. Graurul, fluturînd din aripi, zbură spre ocean. Şinele continuară să vibreze încet multă vreme, pînă ce, la capătul unei cotituri a căii ferate, apăru un vagonet. Era un vagonet de depanare, al cărui motor trepida în tăcerea cea mare.

În vagonet şedeau un bărbat şi o femeie. Lîngă ei se afla un băieţaş, care putea să aibă şapte ani. Vagonetul îi transporta în tăcere şi cu toate că vîntul le biciuia ochii, le încîlcea şuviţele de păr, ei priveau mereu înainte şi nu întorceau de loc capul. Cînd ajunseră la o pantă, motorul gîfîi de moarte părînd că are să-şi dea sfîrşitul dintr-o clipă într-alta şi, după puţin timp, se opri brusc. Tăcerea deveni acum apăsătoare. S-ar fi spus că nemişcarea pămîntului, a văzduhului şi chiar a oceanului frînaseră motorul, spre a-l sili să se oprească.

— Nu mai avem benzină.

Oftînd, bărbatul scoase din lădiță un bidon de schimb și-l turnă în rezervor. Nevasta și băiatul lui ședeau foarte liniștiți. Priveau oceanul. Ascultau tălăzuirea surdă a apei, murmurul ei. Imense tapițerii de nisip, de pietricele, de alge verzi și de spumă se întindeau în fața ochilor lor.

— Nu-i frumos oceanul? întrebă femeia.

— Îmi place oceanul, spuse copilul.

— Poate că ne-am putea opri aci să mîncăm

Bărbatul scrută prin binoclu insula, aproape verde, ce se zărea nu prea departe.

— Am putea. Șinele sînt grozav de ruginite. Mai încolo, linia e întreruptă. O să-mi trebuie ceva timp ca s-o repar, asta-i sigur.

— De cîte ori șinele vor fi stricate, vom mînca pe iarbă! spuse băiețașul.

Femeia încercă să-i zîmbească, apoi se întoarse spre bărbat cu gravitate și-l întrebă:

— Cît am parcurs azi?

— Mai puțin de 150 kilometri.

Bărbatul continua să scruteze cu binoclul orizontul.

— De altfel, eu-s de părere că pentru azi ne ajunge cît am mers. Dacă o să mergem prea repede nu mai avem timp să vedem. Peste trei zile o s-ajungem la Monterey, iar mîine, dacă vrei, putem fi la Palo Alto.

Femeia își desfăcu nodul panglicii, care îi ținea pălăria mare de paie pe părul ei auriu. Se îndepărtă de vagonet și rămase în picioare, transpirată și sfîrșită de oboseală. Mergeau de atîtea zile, încît această oprire neașteptată li se părea o anomalie.

— Să mîncăm.

Băiețelul coborî în fugă spre plajă, cu un coșuleț de răchită, în care se afla mîncarea. Femeia și copilul întinseră fața de masă pe jos și după ce se așezară în jurul ei, veni și bărbatul. Era îmbrăcat cu costumul lui de birou: haină, cravată și pălărie, ca și cum s-ar fi așteptat să întîlnească pe cineva de-a lungul căii ferate părăsite. Împărțind sandvișurile, el își desfăcu cravata și se descheie la haină, aruncînd totuși mereu priviri prudente în jur, gata să se încheie la cea mai mică alarmă.

— Sîntem singuri, tată? întrebă copilul, cu gura plină.

— Da.

— Nu mai e nimeni? Nicăieri?

— Nimeni.

— Dar înainte erau oameni aici?

— Iar întrebarea asta! De altfel nu-i prea mult de atunci! Îți amintești doar perfect!

— Da, aproape. Dar cînd încerc prea mult să-mi aduc aminte, nu-mi mai amintesc de loc.

Copilul lăsă să-i alunece printre degete un pumn de nisip.

— Pe plaja asta erau atîția oameni cîte fire de nisip sînt. Ce li s-a întîmplat oare?

— Nu știu, zise bărbatul.

Și acesta era adevărul.

Se treziseră într-o dimineață singuri: lumea devenise pustie. Frînghia vecinilor era tot întinsă plină de rufe care se uscau, mașinile străluceau înaintea vilelor, dar orașul nu mai zumzuia de miile de zgomote ale vieții lui puternice, copiii nu mai strigau în pădurea lipsită acum de flori. Cu cîteva ceasuri mai devreme, înainte de a se fi înnoptat, el sta pe terasă, lîngă soția lui, cînd trecu vînzătorul de ziare, strigînd ediția de seară. Fără să îndrăznească măcar să arunce o privire asupra titlurilor, el spusese:

— Mă întreb cît o să ne mai suporte? Mă întreb ce zi o s-aleagă ca să ne sufle pe toți și pe toate, în cele patru vînturi...

— Da! Lumea e prost alcătuită! răspunse ea. Din ce în ce mai prost! Nu crezi că sîntem niște imbecili?

— Ar fi atît de plăcut (el își aprinse pipa și trase un fum) să ne trezim mîine dimineață și să descoperim că oamenii au dispărut de pe pămînt și că lumea începe de la început!

Ședea, cu pipa între dinți, răsturnat pe spătarul scaunului, ținînd în mînă ziarul pe care nu-l desfăcuse.

— Dacă în clipa asta ai putea să faci să fie așa apăsînd doar pe un buton, ai face-o?

— Cred că da. O, nimic brutal! Ar dispărea totul, ca printr-o vrajă, de pe suprafața pămîntului. Să nu mai rămînă nimic altceva decît oceanul, pămîntul și tot ce crește pe el: florile, iarba, pomii fructiferi. Și, bineînțeles, animalele! Să rămînă totul, afară de om, care vînează, deși nu-i e foame, care mănîncă atunci cînd e sătul, care se poartă ca un ticălos, cînd nimeni nu-i caută gîlceavă.

— Dar noi, firește, vom rămîne. Ea zîmbea liniștit.

— Ar fi foarte plăcut! spusese el visător. Tot timpul înaintea noastră! Vara, cea mai lungă vacanță din istorie! Cel mai lung *picnic* pe care l-a cunoscut vreodată un om. Nimeni altcineva afară de tine, de mine și de Jim. Nici un fel de obligații sociale, nici un fel de corespondență! Nici măcar mașină! Aș vrea să descopăr un alt mod de a călători. La drum! Un coș mare plin de sandvișuri, trei sticle de limonadă, provizii luate din băcăniile pustii, din satele goale și, în fața noastră, pentru totdeauna, vara cea frumoasă...

Mai rămăseseră încă multă vreme pe terasă, fără să spună un cuvînt, cu ziarul nedesfăcut între ei. Ea fu aceea care rupse tăcerea:

— N-o să ne simțim oare prea singuri?

Şi astfel a doua zi dimineaţă se treziră într-o lume nouă. Pe un pămînt care devenise o imensă cîmpie, oraşele erau cufundate în adevărate ziduri de iarbă. Ei primiră această nouă situaţie cu un deosebit calm — poate pentru că se obişnuiseră să locuiască de ani de zile în acest oraş pe care nu-l iubeau, în care au avut atîţia prieteni care nu erau adevăraţi prieteni, şi-şi trăiseră viaţa izolaţi în mijlocul marelui stup mecanizat.

Soţul se sculă, merse la fereastră şi privi liniştit afară, aşa cum priveşti cînd vrei să afli ce vreme e. Nu mai era nimeni! Ştia acest lucru, pentru că nu mai auzea nici un zgomot. Prelungiră micul dejun, căci copilul mai dormea. Cînd terminară, bărbatul, răsturnîndu-se pe spătarul scaunului, spuse în cele din urmă:

— Acum trebuie să mă hotărăsc ce-o să fac.

— Ce să faci? Dar... ce altceva ai putea face decît să te duci la birou?

— Tu tot nu crezi! Nu-nţelegi că n-o să mai plec în fiecare zi la opt şi zece ca o furtună la birou, iar Jim n-o să se mai ducă la şcoală? Nu mai e nevoie de creioane şi de cărţi! S-a terminat cu privirile împietrite ale patronului! Hai să mergem!

Şi el o porni cu ea pe străzile liniştite şi pustii şi-i spuse:

— Vezi? Nu sînt morţi. Au plecat... asta-i tot.

— Şi în celelalte oraşe?

El intră într-o cabină publică, telefonă la Chicago, apoi la New-York, San Francisco. Tăcere. Tăcere. Tăcere.

— Aşa-i cum ţi-am spus eu, afirmă el, punînd receptorul în furcă. Iar ea zise:

— Mă simt vinovată. Ei au plecat, iar noi sîntem aici! Şi... mă simt fericită! De ce? Ar trebui să fiu nenorocită.

— Nenorocită? Doar nu-i o tragedie. N-au fost torturaţi, n-au fost arşi. Au plecat fără să-şi dea seama. De acum înainte nu mai avem altă răspundere decît aceea a fericirii noastre. Nu crezi că ar fi bine să mai trăim încă treizeci de ani de fericire?

— Dar... atunci ar trebui să avem mulţi copii.

— Ca să repopulăm lumea? Nu — Jim să fie ultimul! Să crească, iar mai tîrziu, cînd va dispare şi el, caii, vacile şi veveriţele din pădure să fie stăpînele lumii! Într-o bună zi însă se va naşte o specie, care va şti să îmbine darul firesc al fericirii cu darul natural al curiozităţii, să construiască oraşe, care nu vor părea oraşe, o specie care va supravieţui. Pînă atunci, să ne umplem coşul, să-l trezim pe Jim şi... s-o pornim la drum pentru cei treizeci de ani de vacanţă. Repede! Te întrec la fugă!

Scoase din vagonet un ciocan greu şi începu să repare şinele mîncate de rugină, munci singur vreo jumătate de ceas, în timp ce femeia şi copilaşul alergau pe plajă. Ei aduseră vreo doisprezece scoici şiroind de apă şi cîteva pietricele rotunde şi trandafirii, apoi se aşezară o clipă şi mama îl ajută pe fiul ei să-şi facă lecţiile, pe care el le scria cu creionul pe un bloc.

Cînd soarele fu la amiază, bărbatul coborî să-i caute. Îşi scoase haina şi cravata. Băură tustrei o oranjadă spumoasă, privind la băşicile mici care se înălţau cu miile din fundul sticlelor. Totul era liniştit. Auzeau şinele vechi de fier vibrînd în soare ca nişte diapazoane. Mirosul de păcură caldă de

pe traverse răzbătea pînă la ei, purtat de vîntul sărat. Bărbatul bătu uşor cu degetul o hartă geografică.

— În mai vom merge la Sacramento; după aceea o să urcăm spre Seattle. Ar fi bine să putem ajunge cam pe la 1 iulie. Şi cînd va începe să se răcorească, vom putea coborî spre Yellowstone, în etape mici, cîţiva kilometri pe zi, oprindu-ne ici şi colo ca să vînăm sau să pescuim...

Băieţaşul se plictisea. El coborî mai aproape de ocean şi începu să arunce în apă bucăţi de lemn, pe care se duse apoi să le caute, bălăcindu-se, cum fac cîinii. Bărbatul continuă:

— Iarna vom fi la Tucson. Drumul pînă în Florida ne va lua o parte din iarnă. În primăvară o să urcăm de-a lungul coastei, în iunie vom fi poate la New-York. Peste doi ani, vara, la Chicago. Şi ce-ai spune, peste trei ani, de-o iarnă în Mexic? Liniile ne pot duce pretutindeni, absolut pretutindeni. Iar dacă întîlnim o dată un ambranşament vechi, de pe vremea bunicii mele, o să mergem pe el, ca să vedem unde putem ajunge. Zău aşa, într-un an sau într-altul, o s-ajungem să coborîm şi în Mississipi cu vaporul. De cînd am chef s-o facî În faţa noastră se află atîtea drumuri, încît nu ne ajunge o viaţă întreagă ca să le străbatem.

Glasul i se stinse. El încercă, cu stîngăcie, să îndoaie harta, dar înainte ca degetele să i se supună, o picătură strălucitoare căzu pe hîrtie, se rostogoli şi se pierdu în nisip, lăsînd o pată umedă.

O clipă, femeia privi cerculeţul care se formase în nisip, dar îşi înălţă repede privirea şi sondă chipul bărbatului. Ochii gravi erau prea strălucitori şi ea zări pe obraji o dîră umedă. Tresări. Luă mîna bărbatului şi-o strînse într-a ei. El se agăţă cu toată puterea de această mînă şi, cu ochii închişi, cu glasul întretăiat, îi spuse încet:

— Ar fi atît de bine dacă în noaptea asta, după ce vom fi adormit, Dumnezeu ştie cum, ar reveni totul! Ar fi atît de bine!

Ea aşteptă, apoi îşi clătină o singură dată capul. Atunci tresăriră amîndoi, căci copilul era acolo, între ei, ţinînd în mînă o sticlă cu oranjadă goală. Faţa îi era palidă. Îşi întinse mîna liberă şi atinse obrazul tatălui, acolo unde lacrima, singura, lăsase o dîră.

— O tată, nici tu, nici tu nu mai ai cu cine să te joci?

Femeia voi să vorbească. Bărbatul schiţă gestul de a lua mîna copilului. Dar băieţaşul se trase înapoi.

Se răsuci pe călcîie şi, întorcîndu-le spatele, coborî în goană spre ocean, apoi, stînd cu faţa îndreptată spre larg, începu să plîngă zgomotos.

Femeia se sculă, vrînd să se ducă după el, dar bărbatul o reţinu.

— Nu, lasă-l în pace.

Tăcură şi amîndoi simţiră cum îi pătrunde frigul, căci băieţaşul, continuînd să plîngă pe marginea ţărmului, începu să scrie pe un petec de hîrtie. Vîrî bileţelul pe gîtul sticlei de oranjadă, apoi o astupă din nou cu capsula ei de cositor. O roti de cîteva ori deasupra capului, apoi o azvîrli în ocean.

— Ce-ai scris? întrebă femeia. Ce-ai pus în sticlă?

Sticla se îndepărta, dusă de valuri. Copilul încetă să mai plîngă. Peste cîteva clipe el se întoarse pe plajă. Se opri în faţa părinţilor şi îi privi. Faţa lui nu era nici strălucitoare, nici posomorîtă, nici vie, nici moartă, nici hotărîtă, nici resemnată. Era un amestec curios: faţă unui copil care a găsit pur şi simplu mijlocul să se împace cu clipa prezentă, cu timpul, cu oamenii care se aflau înaintea lui. Ei îşi priveau copilul şi, îndărătul lui, golful unde sticla, conţinînd mesajul, strălucea, departe, pe valuri.

„Ce-o fi scris?" se gîndea femeia. „Ceea ce cerem şi noi? Ceea ce ne-a auzit că dorim? Sau a scris doar pentru el? A cerut ca mîine dimineaţă, cînd s-o trezi, să fie singur pe lume, să nu mai fie nimeni altcineva în jurul lui, nici un bărbat, nici o femeie, nici un tată, nici o mamă, nici una din persoanele acelea mari şi proaste, cu dorinţele lor neroade... ci doar el? Să pună vagonetul pe roate şi să pornească — băieţaş solitar — în nişte călătorii eterne? Oare asta a scris în bileţelul lui? Sau..."

Ea îi scrută ochii, dar nu citi nici un răspuns în ei; nu îndrăzni însă să-l întrebe nimic. Cineva spuse: „E timpul să plecăm".

Duseră înapoi la vagonet coşurile de răchită. Femeia îşi puse din nou pălăria ei mare de paie, legînd strîns frumoasele ei panglici galbene. Aşezară pe podeaua vagonetului găleata plină de scoici a băieţaşului, apoi bărbatul îşi înnodă cravata, îşi îmbrăcă haina, îşi puse pălăria şi se aşezară pe banchete, cu ochii îndreptaţi spre ocean, unde sticla cu mesajul ei mai strălucea încă la orizont.

— E oare deajuns să ceri? întrebă băieţaşul. Se poate împlini o dorinţă?

— Depinde ce ceri.

Copilul, cu ochii pierduţi în depărtare, clătina din cap. Ei priviră în urma lor, spre ţinutul de unde veneau, apoi înaintea lor, spre ţinutul spre care se îndreptau...

— La revedere, locuri frumoase, spuse băieţaşul, fluturîndu-şi mîna.

În curînd, vagonetul alunecă pe şinele ruginite. Zăngănitul de fierărie încetini. Bărbatul, femeia şi copilul nu mai fură decît trei puncte negre pe coasta colinelor. Linia mai vibră uşor vreo două minute, apoi tăcu. Şi, nu se mai văzu nimic. O fărîmă de rugină căzu pe pietre. O floare se legăna pe lujerul ei. Oceanul îşi tălăzuia apele spre plajă.

Traducere de B. PAUL

Desene de Rodica PRATO

Eugen TARU

AH, FEMEILE!

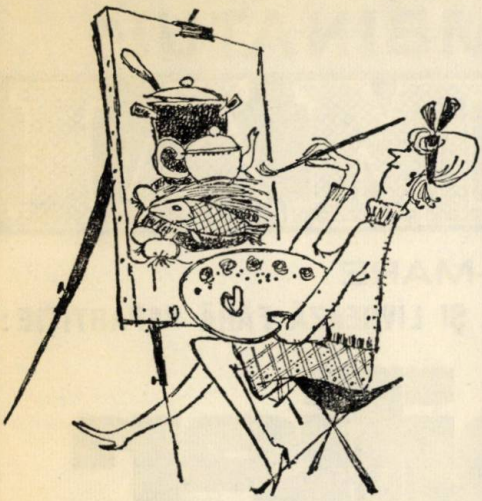

— *I-am promis lui Nicu că azi mă ocup cu de-ale bucătăriei..*

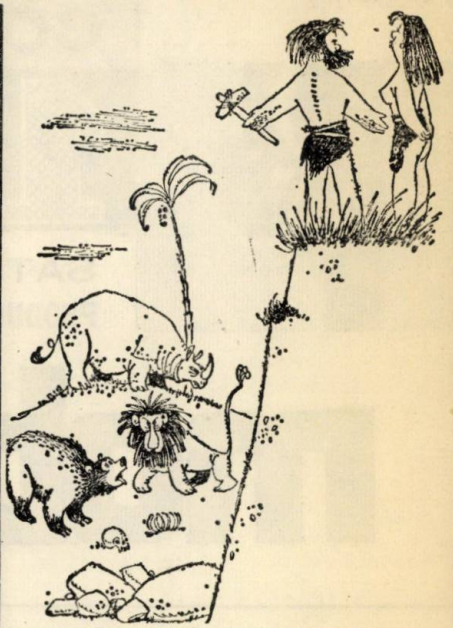

— *Alege, iubito, ce blană vrei!*

Şeful bucătar se însoară.

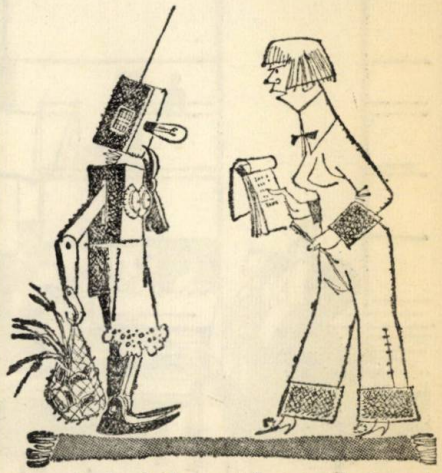

— *Spui că ţi s-a defectat calculatorul, ca să ciupeşti la tîrguieli.*

SFATUL
POPULAR
AL REGIUNII
MARAMUREŞ

COMBINATUL 1 MAI

SATU-MARE

PRODUCE ŞI LIVREAZĂ FĂRĂ REPARTIŢIE:

mobilier

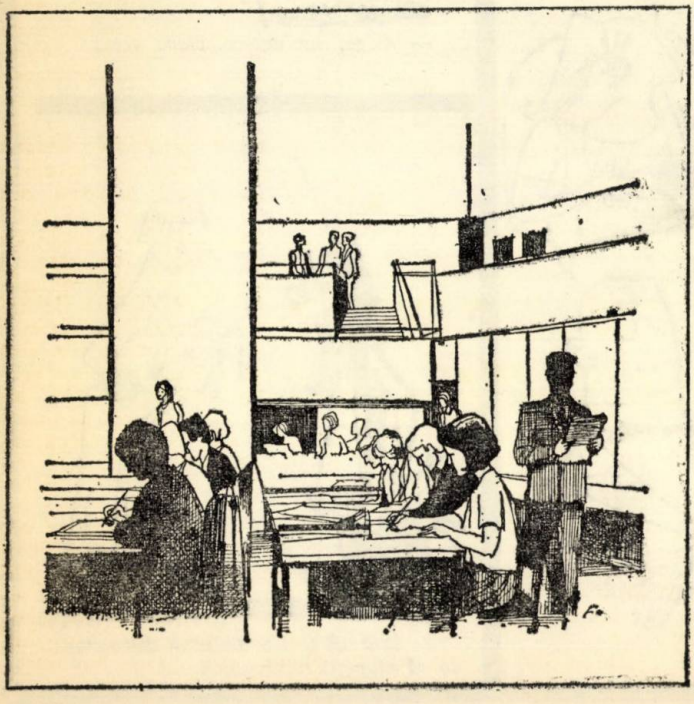

din lemn în combinație cu metal și masă plastică pentru școli, institute de învățământ, birouri, laboratoare, cofetării, grădini de vară, întreprinderi, cămine, cinematografe etc.

(6095)

ţintar

CEL MAI... CEA MAI...

CEL MAI MIC ceas electric a fost realizat de firma japoneză „Majima" din Tokio. Ceasul are 4,20 cm înălţime, 2,8 cm lăţime şi 1 cm grosime. Pe partea superioară a ceasului se află un mic ştecher, care poate intra în orice priză. Durata de funcţionare a unui asemenea ceas este practic nelimitată.

*

9 MILIOANE de litri. Atîta se va putea înmagazina într-un nou depozit de vinuri construit în apropiere de Stuttgart (RFG). Caracteristic acestui depozit, considerat ca cel mai mare din lume, este faptul că este alcătuit din cisterne supraetajate, fiecare cisternă avînd o capacitate de 20 000 de litri de vin.

*

CELE MAI MICI becuri din lume (mărimea unui bob de orez) sînt fabricate de întreprinderea Gluwo din R.D. Germană. Ele sînt folosite în construcţia unor aparate medicale.

*

CEA MAI MARE navă fluvială din lume este „Admiral", pusă în circulaţie pe fluviul Mississippi. Construită din aliaje uşoare de aluminiu, nava are o capacitate de transport de peste 4 000 de pasageri.

*

ARBORII cei mai înalţi din lume sînt migdalii din Australia care ating înălţimea de 150 metri.

CEL MAI SCURT testament cunoscut în lume este cel scris în anul 1906 în Anglia avînd următorul text: „Totul mamei". În schimb cel mai voluminos testament a fost opera unui american, Frederic Cook, care a predat notarului său patru volume care conţineau nu mai puţin de 95 940 de cuvinte.

*

CEA MAI MARE şi mai grea monedă din lume cîntăreşte aproximativ 20 kg. În 1667 monetăria suedeză a emis în total 26 522 de asemenea monede, dintre care s-au păstrat pînă în zilele noastre numai trei.

*

O GĂINĂ din rasa Leghorn Peru a ouat un ou de 250 gr. Este cel mai greu ou de găină cunoscut pînă acum în întreaga lume.

ŞTIAŢI CĂ...

...Brăila este considerat ca unul din cele mai vechi oraşe din România? După datele cuprinse în vechi documente, rezultă că aşezarea a luat fiinţă în anul 1368 sub domnia lui Vlaicu Vodă.

*

...în comuna Miceştii Turzii, din regiunea Cluj, în incinta gospodăriei ţăranului Vasile Neagu s-a descoperit o inscripţie datînd din anul 197 e.n.? Cercetătorii muzeului de istorie din Turda au stabilit că este vorba de un altar închinat zeului focului pentru sănătatea împăraţilor Septimius Severus şi Aurelius Antonius Caracala.

*

...porţiunea de cale ferată din ţara noastră cu cel mai mare număr de tunele este cea cuprinsă între Bumbeşti şi Livezeni? Pe această distanţă, pe circa 30 km se află 38 de tunele.

*

...podul de la Cernavodă a împlinit 72 de ani? Dacă cineva ar socoti cîte vagoane au trecut peste el din 1895, cînd a fost inaugurat, ar putea afla că numărul lor se ridică la zece milioane. Prima trecere peste pod a fost făcută de un convoi de 15 locomotive grele, lansate cu viteza de 80 km pe oră, după care a traversat Dunărea şi un tren de persoane plecat în cursă directă Bucureşti-Constanţa. În timpul acesta inginerul Saligny, constructorul podului, şi un grup mare de muncitori, au stat sub pod, într-o şalupă, sfidînd — se spune — neîncrederea celor care preziceau prăbuşirea podului.

*

...prima menţiune despre oraşul Bucureşti în cartografia europeană datează din 1492, în planiglobul lui Martin Behaim din Nürnberg? Pe atunci, capitala de azi a patriei noastre era o aşezare cu puţin diferită de satele ce o înconjurau. Primul han a fost clădit între anii 1685 şi 1687, iar prima grădină publică acum 120 de ani, la Cişmigiu. Azi, Bucureştiul ocupă o suprafaţă de peste 97 000 ha.

*

...în diferitele depozite ale Direcţiei generale a Arhivelor Statului se găsesc 127 kilometri de rafturi cu documente? Puse cap la cap, acestea ar corespunde cu lungimea căii ferate Bucureşti-Buşteni.

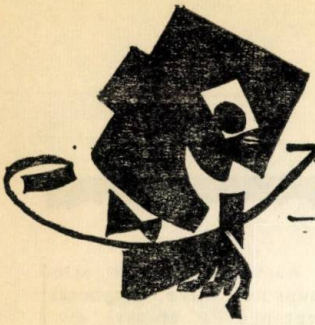

Anecdote... celebre

Marele matematician și fizician André-Marie Ampère, scos din sărite de un student care greșise grosolan o demonstrație la examen, strigă:

— Ești un măgar!

După cîteva clipe, se calmează, și-și cere scuze:

— Îmi pare rău, am greșit. Măgarul este un animal credincios, sobru, muncitor. L-am jignit, fără îndoială.

*

Autorul romanului „Dama cu camelii" este apostrofat într-o zi de un critic literar.

— Dragă Dumas ai început să scrii absurdități.

— ...?!

— Da, da, mi-am notat. Și citește: „vid dureros ocazionat de momentele de slăbiciune". Să fim serioși, cum poate fi ceva ce este vid... dureros?

— Uite, de pildă, pe dumneata... nu te-a durut niciodată capul?

*

Goethe se plimba o dată prin parcul din Weimar. Pe o cărare îngustă, pe care nu putea trece decît un singur om, întîlni un critic, care-i făcuse operele cu ou și cu oțet. Cînd cei doi se găsiră față în față, criticul spuse cu îngîmfare:

— Eu nu mă dau în lături ca să fac loc unui nebun!

— Ba eu da — răspunse Goethe și se dădu în lături zîmbind.

Se spune că unul dintre frații Wright, nu se precizează care, întrebat de ziariști cum vede viitorul avionului, ar fi răspuns:

— Fără îndoială că acest mijloc de comunicație îi va apropia pe oameni. Va contribui la o mai bună înțelegere. Multe conflicte vor putea fi evitate...

— Mai precis... insistă cineva.

Wright zîmbește:

— Dar e clar. Va fi mult mai ușor să treci peste multe fleacuri, cînd ești *deasupra* lor.

*

Voltaire ședea o dată la masă cu regele.

— Spune-ne o anecdotă, Voltaire! îi porunci regele, cam amețit de vin.

— Azi sînt prea prost pentru așa ceva — răspunse Voltaire cam supărat.

Regele se mînie și-i zise:

— Ei, drăcie, m-ai auzit pe mine spunînd: „Azi nu pot să domnesc, pentru că sînt prea prost?".

— Din nefericire, nu, majestate — răspunse Voltaire cu aerul cel mai serios din lume.

*

Paganini fu invitat o dată după un concert, de o doamnă nobilă, foarte bogată, la un ceai.

— Vă rog, scumpe maestre — insistă doamna — să nu uitați să aduceți cu dumneavoastră vioara:

— Ce rost are — se împotrivi Paganini. Vioara mea doar nu bea ceai!

Cînd fizicianul Albert Einstein fu întrebat o dată dacă este de părere că energia atomică trebuie să fie întrebuințată numai în scopuri pașnice, răspunse:

— Firește că sînt de această părere și o apăr în toate ocaziile. Pe tărîmul electricității nu se limitează nimeni la a întrebuința curentul numai pentru scaunul electric.

*

Îndreptîndu-se într-o zi spre ferma sa, Abraham Lincoln observă pe un arendaș cum își lua prînzul la marginea drumului, nu departe de casă.

— De ce mănînci aici, în drum? întrebă nedumerit Lincoln.

— Ah, domnule — îngăimă stingherit omul — în casă nu se poate... pentru că... pentru că soba scoate fum și...

— la să văd care e pricina adevărată, spuse Lincoln și, pînă să-l oprească omul, intră în casă. Dar n-apucă să treacă pragul, că se pomeni cu un linguroi trecînd în zbor razant deasupra capului, iar un glas mînios de femeie îl apostrofă:

— Să te cari imediat la naiba, haimana bătrînă!

Lincoln se retrase, apoi se înapoie la arendaș și bătîndu-l prietenește pe umăr, îi zise în chip de consolare:

— Sus capul, dragă Tom. Și la mine acasă soba scoate uneori fum...

*

Lui Richard Strauss îi plăceau mult țigările de foi. O dată, un editor îi oferi o țigară, observînd: „Trebuie fumată cu inteligență".

— Pentru dumneata o fi prea greu — ripostă prompt compozitorul.

cu jerôme lindon

despre NOUL ROMAN

CONDAMNAT de criticii tradiționaliști, «noul roman» a reușit, încetul cu încetul, să cîștige publicul din apusul Europei și chiar și pe cel din afara acestei arii geografice. Robbe-Grillet este, la ora actuală, unul din scriitorii francezi cei mai notorii în S.U.A. sau în Italia. «Noul roman» a început să fie editat în «Livre de poche». «Patronul», ca să spunem așa, al acestui «nou roman», este Jerôme Lindon, directorul editurii cunoscută sub numele de «Editions de Minuit». Editura a fost întemeiată în timpul războiului, spre a lupta împotriva agresiunii naziste. Aici s-au tipărit, clandestin, romanul lui Vercors, «Tăcerea mării», ca și multe alte lucrări, cu ajutorul cărora intelectualitatea franceză căuta să țină sus steagul libertății și al demnității omenești.

O dată cu apariția «noului roman», Jerôme Lindon n-a ezitat nici o clipă să pună la dispoziția creatorilor lui teascurile editurii sale spre a le tipări operele.

Deci, nimeni altul nu era mai indicat decît conducătorul lui «Editions de Minuit» să ne răspundă:

— Cînd s-a născut «noul roman»?

— Zadarnic am cercetat în registrele de stare civilă a istoriei literare data de naștere a «noului roman». Au trebuit să treacă mai mulți ani pînă ce s-a atribuit un nume acestei monstruoase hidre cu șapte capete, pe care eu am început s-o exhib, în 1950, chiar pe pămîntul lui Saint-Germain-des-Pres, călcînd în picioare pajiștile existențialismului. Cei curioși au reușit, pînă la urmă, să afle mai mult: fiecare din capetele hidrei purta un nume și publicase deja o carte. Ei au aflat lista lor, în ordine alfabetică, și au început să repete, fără distincție: Beckett, Butor, Pinget, Robbe-Grillet, Sarraute și Simon.

Totuși, ei n-aveau toți aceeași vîrstă, iar cărțile lor nu erau scrise la fel, nici în același moment. «*Molloy*» de Becket, pe care eu l-am publicat în 1951, fusese refuzat de șase editori. Eu, care n-aveam

pe atunci decît 26 de ani şi conduceam o editură quasi-falimentară, n-a trebuit să citesc prea multe pagini din Becket ca să-mi dau seama că are geniu. Am simţit atunci o ciudată emoţie, gîndindu-mă că el a trecut prin toate editurile mari franceze, fără ca cineva să-l fi văzut.

— Aşadar, «noul roman» ar putea fi datat din 1951?

— Nu, căci primul roman al lui Beckett, «Murphy», a fost scris în 1938, iar dacă scriitorul irlandez ar fi ales această epocă spre a se exprima în limba franceză, naşterea lui literară n-ar putea fi datată din anul 1950 şi, deci, nici aceea a «noului roman». Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu Nathalie Sarraute, care s-a afirmat în 1957 cu «*Tropismele*», dar care îşi publicase primul text încă din 1938. Prima carte a lui Claude Simon, «*Trişorul*», a fost scrisă în 1941, publicarea ei în 1946 fiind întîrziată din cauza războiului. Iar primele texte ale lui Pinget datează din 1950, deşi prima lui operă mare, «*Graal Flibuste*», n-a apărut decît în 1956.

Cei mai tineri dintre ei au fost Alain Robbe-Grillet, a cărui lucrare, «*Gumele*», — care s-a editat şi în România — n-a apărut decît în 1953 şi Michel Butor, autorul puţin remarcat al romanului «*Trecere prin Milano*», apărut în 1954, înainte de a obţine tiraje mari, în 1957, cu «*Modificarea*». Numitorul comun al acestor noi scriitori — care nu se întîlniseră niciodată — nu era nici o revistă, nici un manifest, nici o şcoală, ci aceeaşi voinţă de a crea o operă originală, deci, de a fi refuzaţi de ansamblul editurilor tradiţionale.

— Iar dv. aţi devenit propagandistul lor?

— Da, fără nici o rezervă. De altfel, eu nu sînt în stare să editez un scriitor, dacă nu-l pot şi apăra. Aşa s-a întîmplat şi în 1961, cînd am tipărit «*Dezertorul*», deşi autorul lucrării mi-era complet necunoscut, iar editarea ei m-a antrenat într-un proces, în care am fost acuzat de îndemn public la nesupunere adresat tuturor militarilor care luptau în Algeria. Era, cred, prima dată, cînd un editor era urmărit, pe cale judiciară, pentru opiniile exprimate de un personaj al unui roman editat de el.

Am tipărit însă cartea, pentru că eram întrutotul de acord cu autorul ei. Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu lucrările «noului roman». Poate că am contribuit astfel să-i susţin cu o continuitate suficientă, ca ei să poată avea timpul necesar să-şi consolideze operele şi să-şi afirme noua lor formă de expresie.

— Pentru dv. n-a fost o sarcină grea, chiar aventuroasă?

— Nu, căci aveam aceeaşi vîrstă ca şi Butor şi Robbe-Grillet. Totuşi, între 1950 şi 1955, publicul nici n-a remarcat măcar apariţia «noului roman» şi romanele lui Beckett n-au depăşit niciodată 10 000 de exemplare. Ameninţat mereu de faliment, am cunoscut, totuşi, între 50 şi 57, şapte ani minunaţi. Fiind foarte tînăr, am avut norocul să editez cărţi pe gustul meu. Poate că în felul acesta am ajutat şi eu la cunoaşterea literaturii pe care o îndrăgeam.

— Totuşi, pînă la sfîrşit, publicul a ajuns să-l cunoască pe Beckett. Cum?

— Ducîndu-se la teatru să vadă «*În aşteptarea lui Godot*». Abia atunci s-a gîndit să citească «*Malone moare*», care apăruse în acelaşi an, în 1952.

— Cînd a început critica literară şi publicul să-şi dea seama de amploarea mişcării?

— Abia între 55 şi 57. Înainte de a încerca să combată această mişcare, critica a încercat s-o denumească. Ea a recunoscut la toţi reprezentanţii acestei mişcări — deşi, repet, ei nu se cunoşteau, atunci de loc — aceeaşi atitudine faţă de realismul balzacian, faţă de distrugerea timpului în favoarea memoriei, aceeaşi recunoaştere a spaţiului din jurul omului, care dădea impresia că este explorat pentru prima dată, aceeaşi substituire a unui observator, ale cărui mijloace sînt limitate, cu un romancier demiurg şi atotştiutor. Într-un cuvînt, un efort pentru a vedea mai bine şi a vorbi mai bine. Fiecare dintre critici propunea o etichetă, clasificări. S-a vorbit despre «şcoala privirii», despre «romanul obiectiv». Mulţi s-au întrebat dacă legătura dintre aceşti scriitori nu stă doar în faptul de a fi publicaţi sub aceeaşi copertă alb-albastră. În orice caz, masca n-ar putea ascunde nimica bun.

Şi criticii începură să intoneze cîntece de indignare, arătînd că acest neo-realism se opunea atît cartezianismului, cît şi moralei burgheze. În cele din urmă Emile Herriot îl acoperi, pudic, cu eticheta academică de «nou roman», atunci cînd, în 1957, şi-a consacrat foiletonul lui din «Monde» «*Geloziei*» lui Robbe-Grillet şi «*Tropismelor*» Nathaliei Sarraute.

Fenomenul fără nume îşi găsise în sfîrşit unul... Dar nimeni nu era satisfăcut. Adversarii pretindeau că nici obscurantismul, nici platitudinea, nici snobismul n-aveau nimic nou şi că un bădăran nu merită numele de romancier. La rîndul lor, prietenii mei îşi manifestă şi ei dezaprobarea. Butor refuză să îmbrace uniforma, în numele unei perfecte originalităţi. Beckett rămase pe margini, indiferent la certurile bisericuţelor şi ale şcolilor. Robbe-Grillet începu să scrie articole, spre a-şi explica punctul său de vedere. Au fost botezate imediat «manifeste», iar Robbe-Grillet a fost ridicat la rangul de şef de şcoală şi teoretician.

— Critica s-a menţinut pe aceeaşi poziţie?

— Dimpotrivă, a devenit şi mai îndîrjită. Iar cum Robbe-Grillet se afirma din zi în zi mai mult ca teoreticianul «noului roman», el fu ţinta atacurilor. Vă citez doar două exemple. **«Mă îndoiesc,** scria Cabanis în «Arts», **că Robbe-Grillet ne-ar putea da un lucru mai bun decît**

DE LA STÎNGA LA DREAPTA: Alain Robbe-Grillet, Claude Simon, Claude Mauriac, Jerôme Lindon, Robert Pinget, Samuel Beckett, Nathalie Sarraute și Claude Ollier.

cel care există deja: catalogul manufacturii de arme, biciclete și tandemuri din Saint-Etienne. Toate obiectele se găsesc acolo, bine clasate, bine măsurate, lărgime, grosime, înălțime. Este un regal: un Robbe-Grillet, dar ceva mai vesel». Emile Henriot denunța și el pe autorul «acestui ilizibil și de o mie de ori inutil roman».

— Dar publicul?

— Mai rău încă! Refuza pur și simplu să citească producțiile acestui «nou roman». Primele opere ale lui Beckett au fost întîmpinate de o mare tăcere, căci din *«Murphy»* nu se vînduse decît 95 de exemplare în 4 ani. Mi-au trebuit, de asemenea, opt ani ca să pot desface 4 000 de exemplare din *«Gumele»* lui Robbe-Grillet.

— Și care este acum atitudinea lui?

— După șapte ani de dificultăți, «noul roman» a avut șapte ani de înflorire. *«Modificarea»* lui Butor a obținut premiul Renaudot și a înregistrat un tiraj de 150 000 exemplare. *«Drumul Flandrei»* al lui Claude Simon a depășit 50 000, iar *«Casa întîlnirii»* are deja 30 000 de cititori. Cinematograful l-a făcut cunoscut pe Robbe-Grillet datorită scenariului *«Anul trecut la Marienbad»*, care a avut un foarte mare succes de snobism. Datorită acestui fapt, tirajele cărților lui cresc continuu. *«Gumele»* au ajuns la 92 000 de exemplare. *«In labirint»* la 49 000, *«Gelozia»*, *«Casa întîlnirii»* și *«Haidamacul»* la 39 000, 34 000 și 33 000. În total, din lucrările lui Robbe Grillet am vîndut pînă azi 322 000 de exemplare.

— Așadar, «noul roman» a cucerit acum marele public?

— Publicul care nu citește *«Roșu și Negru»* decît în benzi desenate, va găsi greu ceea ce caută în operele lui Simon sau ale lui Beckett. Pe acest public îl interesează anecdotica, nu scrisul. Desigur, editura pe care o conduc eu nu va crea niciodată *«best-sellers»* din cărțile pe care le tipărește, dar nu urmărește nici să elaboreze o literatură pentru esteți. Ca editor, rațiunea mea de a exista este să contribui la schimbarea gustului. Pînă acum, am obținut un rezultat remarcabil: în 1957, cărțile lui Robbe Grillet plictiseau publicul; azi, el a început să știe să-l citească. Dovadă: cifrele tirajelor pomenite mai sus. Esențialul este ca publicul să facă efortul necesar spre a înțelege opera.

— Snobismul n-a avut nici un rol în această evoluție?

— Ba da! Ca și radioul, televiziunea și publicitatea. Factorii aceștia influențează în toate domeniile: astfel, sute de mii de francezi s-au dus să vadă expoziția lui Picasso. Aceasta dovedește că cei care îl apreciază au devenit mai numeroși decît acum douăzeci de ani. În literatură, din toate mișcările, singura care a rămas, după zece ani de existență, este aceea a «noului roman», afară, bineînțeles, de cîteva strălucite individualități izolate. Scriitorii «noului roman» cînd sînt abordați pentru prima oară, datorită «cărții de buzunar», pot provoca un șoc tot atît de mare ca și Proust celui care nu l-a descoperit încă.

De altfel, această colecție de buzunar a «noului

roman», editată de Michel-Claude Jalard, a constituit consacrarea acestui curent literar. Iar studiile serioase, ca acelea ale lui Ludovic Janvier sau ale lui Jean Bloch-Michel au oferit cititorilor o analiză riguroasă a acestei mișcări care va ocupa, sînt convins, un loc important în viitoarele istorii ale literaturii secolului al XX-lea.

— Străinătatea a făcut o primire mai bună «noului roman»?

— «Noul roman» a suscitat în special în străinătate curiozitate în toate mediile, inclusiv cel al universității, care, în Franța, este și azi încă reticent. Operele lui Beckett numără deja 91 de traduceri și același lucru se întîmplă și cu unele lucrări ale lui Butor sau Robbe-Grillet. În America, în Anglia, în Spania, în Italia, literatura franceză de azi înseamnă pentru mulți critici «noul roman» care, adeseori, este desemnat sub titlul de «școala Parisului».

— După 15 ani de existență și 10 ani de notorietate, «noul roman» mai este încă nou?

— S-a urmărit mereu înmormîntarea «noului roman». Într-un anumit sens, dorința aceasta se justifică pentru fiecare carte în parte. Eu am socotit însă întotdeauna că «noul roman» trebuie să continuie. Scriitori ca Claude Simon continuă să adîncească scriind opere din ce în ce mai puternice. Acesta-i cazul ultimei lui cărți «*Povestire*». Cînd un scriitor progresează, el anulează tot ce a făcut înainte. Prima generație rămîne deci vie. Ceea ce contează azi este ce se va produce nou, operele care se vor realiza, care trebuie să-și înfigă rădăcinile înainte de a-și dezvolta ramurile.

— «Noul roman» va avea vreodată discipoli?

— Este greu de răspuns. Ne putem teme de imitatori. În anul 1950 am asistat la un fenomen istoric, prost denumit, care va reprezenta o dată în istoria literară. Deocamdată, nu există decît scriitorii care au fost trecuți sub această etichetă. Vor veni însă și alții după ei, care își vor acorda scrisul unei noi realități a lumii. Ei nu vor fi nici Balzac, nici Flaubert, nici Kafka, nici Sartre, nici Camus, nici Beckett, nici Robbe-Grillet... ci un «nou altceva», care va reinventa eternitatea creației.

Interviu realizat de
Paul B. MARIAN

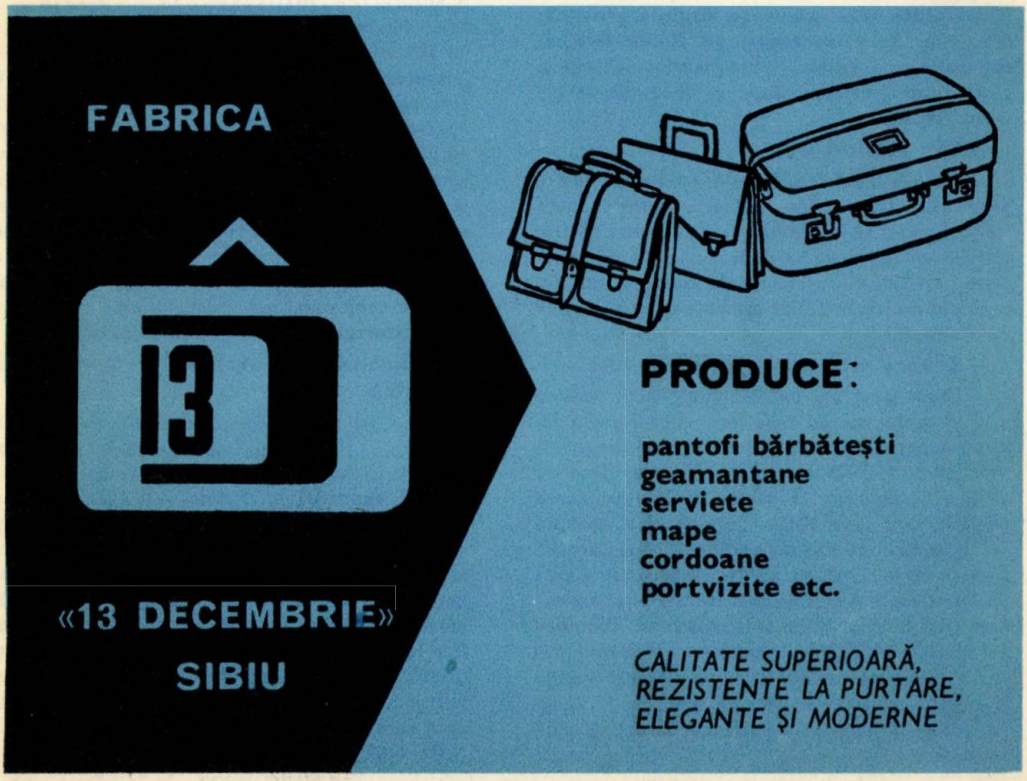

APA... APA... APA...

● *DUPĂ calcule aproximative, în atmosferă există, în permanență, nu mai puțin de 10 000 de miliarde de tone de vapori de apă — în medie cîte 200 de tone pe fiecare hectar al globului pămîntesc...*

● *CANTITATEA de apă consumată de copaci este imensă. Plopii, de pildă, de pe o suprafață de 250 hectare absorb într-un an o cantitate de apă suficientă pentru aprovizionarea unui oraș cu o populație de 25 000 de locuitori.*

● *APA potabilă cea mai curată conține cam 100 bacterii «banale» pe cm. Într-o apă tulbure se găsesc peste 10 000 microbi pe cm^3.*

● *RECORDUL de timp în care un om a putut rezista fără apă este de 4 zile. Omul poate rezista fără mîncare chiar 18 zile.*

● *APROAPE trei sferturi din suprafața totală a globului terestru, adică 365 982 450 km^2 este acoperită de apă. Suprafața «hidrică» a feței pămîntului este de 2,54 ori mai mare decît cea «uscată». Volumul total al apelor răspîndite pe această uriașă suprafață este de aproximativ 1 330 milioane km^3, în timp ce cantitatea totală de apă de care dispune globul pămîntesc este evaluată la peste 2 000 milioane km^3.*

● *APA curgătoare cea mai mare de pe pămînt este Amazonul, care deși este al treilea în lume ca lungime, avînd numai 5 500 km, are totuși un bazin cu o suprafață de 7 000 000 km^2, adică ceva mai mult decît dublul bazinelor altor mari cursuri de apă: Mississippi — Missuri și Nil.*

● *PUTEREA apei sub formă de valuri este extraordinară. Prin forța sa, valul se înalță uneori 30—60 metri, fiind cunoscute cazuri cînd valurile au ridicat bucăți de stînci cu o greutate pînă la 13 tone la o înălțime de 20 metri. Energia unei singure lovituri a valului, măsurată de-a lungul coastei de vest a Franței, a avut 75 milioane cai putere.*

● *ÎN partea nordică a Oceanului Atlantic există un adevărat «calorifer» cu apă caldă, sub forma curentului Golfstream. El transportă zilnic o cantitate de 39 500 000 000 000 000 000 calorii, ceea ce este echivalent cu căldura pe care ar produce-o arderea a 500 000 000 000 vagoane de cărbuni de bună calitate.*

AUTOMOBILELE ÎN LUME

Pe căile publice din întreaga lume circulă în prezent 180 000 000 de automobile. În fiecare an producția mondială aduce pe piață alte 22 000 000 de automobile, dar sporul totalului general nu întrece 5% pe an, deoarece în fiecare zi sînt date la reformă 30 000 de automobile. În afară de turisme și de autocamioane, circulația mondială mai include încă 120 000 000 de motociclete, scutere și biciclete, deci se evaluează că totalul mijloacelor de transport echipate cu cauciucuri ajunge la 300 000 000, acestea folosind cam un miliard de anvelope de toate tipurile.

Mișcarea tuturor vehiculelor motorizate produce în medie cam 10 000 de accidente pe zi, care se soldează cu 800—1 000 de morți.

O LEGĂTURĂ ÎNTRE CARACTER ȘI BOLILE DE INIMĂ

PERSOANELE care au o fire anxioasă sau emotivă sînt mult mai predispuse la atacurile de cord decît cele apatice, care iau viața mai ușor. Aceasta nu este numai o veche constatare din viața cotidiană, ci și un fapt confirmat de statisticile medicale. Se pare că s-a reușit acum să se explice această influență reciprocă dintre caracter și inimă. Doctorul Chesterfield G. Gunn de la Universitatea Oklahoma a efectuat încercări cu cobai, ale căror rezultate le-a comunicat de curînd la un congres medical de la La Jolla (California). Două grupe de cobai au fost supuse unui regim alimentar dietetic lipsit de grăsimi; la una din grupe creierul a fost excitat cu mici impulsuri electrice, avînd un efect similar cu impulsurile nervoase. După un tratament de trei luni, la această din urmă grupă conținutul de colesterol în sînge a fost de trei ori mai mare decît la grupa martor, iar conținutul de grăsimi depozitate în artere era de patru ori mai mare. Aceste experiențe, ca și cercetările cardiologului dr. Meyer Friedmann din San Francisco demonstrează că excitarea nervoasă favorizează formarea colesterolului și prin aceasta apariția atacurilor de cord.

Totodată s-a constatat că excitarea nervoasă mărește de asemenea capacitatea de coagulare a sîngelui, fapt pus în evidență de experiențele făcute de dr. James Hamptom din Oklahoma asupra unor cîini bolnavi de hemofilie (boală a sîngelui). Și în cadrul acestor experiențe, excitarea electrică a anumitor porțiuni ale creierului a provocat accelerarea coagulării sîngelui. Prin aceasta se pare că s-a atins și problema lezării arterelor coronare cauzată de cele mai multe ori de formarea cheagurilor de sînge.

BUDVA — oraș medieval, menționat prima oară în sec. VII.

FILE DE JURNAL

BORIS BUZILĂ

Coasta dalmației

NIMIC NU-MI SPUNEA că în jumătate de oră îmi voi scălda privirea în albastrul celest al Adriaticii, că voi simți — respirînd amețitor în juru-mi exuberanta vegetație meridională — mirosul dulce al florilor de leandru, izul de smirnă și mirodenii al chiparoșilor. Călătoream cu trenul de la Zagreb la Rijeka într-un peisaj montan, asemănător celui din părțile de miazănoapte ale Olteniei. Vedeam prin fereastra vagonului cum apar și se mistuie satele Croației, cum se perindă păduri de platani, cum ne însoțim cu șoselele și cu apele, cînd am încercat deodată senzația trecerii pe o planetă necunoscută. Locul platourilor fertile, smăltuite de semănăturile obișnuite ale cîmpiei, îl luaseră înălțimile sterpe, arse de soare, pe care pășunile minuscule, smulse muntelui cu o cazmă

Un peisaj des întîlnit: Hoteluri ultramoderne alături de zidurile vechilor oraşe.

pe care nimic n-o putea dovedi mai bine ca mormanele de piatră extrasă din ele, păreau nişte iluzorii grădini suspendate. Vedeam cum se cască prăpastii, drept din buza terasamentului, cum se rostogolesc grohotişuri, cum se luptă cu piatra şi cu arşiţa cei dintîi arbori ai Sudului, fără să-mi dau seama că atenţia îmi era distrasă de la spectacolul fascinant al mării, ce-şi zbuciuma apele asemeni unui fluviu uriaş, între ţărmul Dalmaţiei şi puzderia de insule risipite de la un capăt la altul al coastei.

Rijeka este cel mai mare port maritim iugoslav, oraşul unei insolite polivalenţe industriale, de la şantierele de construcţii navale, la fabricile de utilaj petrolier, oraşul cu vestigii romane din secolul I al erei noastre şi cu o istorie zbuciumată. Odinioară se numea Fiume, denumire atribuită încă în epoca romană, perpetuată în timpul imperiului austro-ungar şi al ocupaţiei italiene. Mai trăiesc încă bătrîni prin satele Transilvaniei care-ţi vor spune că au făcut armata la Fiume.

Numărînd peste o sută de mii de locuitori, oraşul nu lasă impresia unei mari aglomeraţii urbane. Străbatem străzi pline de surprize, străzi înguste, cu suişuri repezi, cu cotituri scurte şi coborîşuri bruşte, drumuri de piatră şi de asfalt, însoţite uneori de drumuri de apă, o încrengătură deasă de canale, pe care eşti îndemnat să le crezi infiltrări perfide ale Adriaticii, dornică să-şi dovedească omniprezenţa.

Urcăm spre fortul Frankopan de pe ale cărui metereze se deschid orizonturile largi, generoase, ale mării şi cele dramatic-monumentale ale munţilor, zăbovim o clipă pe terasa restaurantului amenajat în mica cetate, la umbra unui dragon bizar, apariţie frecventă în heraldica oraşelor de pe coasta Dalmaţiei, continuîndu-ne drumul spre Opatija.

COCHETA STAŢIUNE vilegiaturistică în care Titu Maiorescu a întîmpinat primul an nou al secolului al XX-lea — aşa cum atestă *Jurnalul* său — cînd oraşul se chema Abazzia, ne-a primit cu zîmbetu-i tonic, făcîndu-ne, prin vegetaţia sa subtropicală, să încercăm şi aici aceeaşi neaşteptată mutaţie într-un alt univers botanic; printre smochini şi palmieri salută în fiecare dimineaţă soarele puzderia de edificii chemate să ofere vizitatorilor exorbitanta ospitalitate a hotelurilor ultramoderne sau pe aceia modestă şi intimă a gazdelor particulare, a motelurilor, la îndemîna tuturor.

Vizităm motelul «Icici», cu cele 200 de camere care-şi deschid ferestrele spre mare — una din instituţiile hoteliere de largă accesibilitate — deplasîndu-ne apoi la somptuosul hotel «Ambasador», deschis în 1966, cu grădină de iarnă şi piscine acoperite pentru zilele cînd temperatura scăzută împiedică accesul la mare. Gazdele ne asigură însă că numărul acestora este extrem de redus. Temperatura coboară arareori sub zero, iar zilele cu ninsoare, şi ele puţine la număr, sînt zile de clacă pentru toată suflarea oraşului, cînd toţi, de la mic la mare, pornesc să scuture zăpada de pe coroanele arborilor subtropicali.

PLUTIM PE «PARTIZANKA», strecurîndu-ne printre insule întinse cît un ţinut, minuscule cît o ambarcaţiune pescărească, insule misterioase cărora neiniţiaţii sînt gata să le atribuie primul nume ce le vine în minte din lungul repertoriu al insulelor adriatice. «*Precis, asta e Korciula lui Marco Polo!*» sau: «*Nu poate fi decît Kîrk-ul, cea mai mare insulă din arhipelag...*». În realitate Korciula e mult mai la sud, dar asta n-are nici o importanţă...

Văzute acum din mersul vaporului, priveliştile se vor confunda cîndva cu nişte crîmpeie de vis, amintiri difuze sub semnul neverosimilului şi al fabulosului. Ce sărac şi ce banal ţi s-ar părea totul dacă ai afla că Marco Polo, în adevăr, nu s-a născut în Korciula, că ostrovul pe care-l vezi acum n-a fost niciodată o ascunzătoare de piraţi, că insula pierdută la orizont nu este un rai vegetal, cu livezi de smochini şi portocali ci un tărîm al pustietăţii...

O escală la Zadar cînd se lasă întunericul şi cînd cheiul se umple de mulţimea dornică să întîmpine sosirea vaporului, o noapte agitată cu valuri care inundă puntea în rafale neprevăzute, alungînd călătorii visători, o ultimă, în ceea ce ne priveşte, acostare la Split unde ajungem dimineaţa însoţiţi de stoluri guroşe de pescăruşi.

CIUDATĂ SENZAŢIE aceia de a vedea însufleţite de forfota oraşului modern drumuri, clădiri, pieţe mai vechi de trei jumătăţi de mileniu!

La Split istoria rătăcește pe străzi, și de pașii ei dalele albe au căpătat parcă un lustru aparte; te înfioară apăsarea piciorului pe caldarîmul călcat de centurii: te intimidează și te intrigă această putere de adaptare, absolut unică, a orașului antic în lumea contemporană. Ceea ce a rămas din palatul lui Dioclețian, conceput inițial nu ca un simplu edificiu ci ca un întreg «cartier», nu este o venerabilă paragină ci un complex de construcții, aproape intacte, sub ale căror acoperișuri și între ale căror ziduri poți întîlni un muzeu, o sală de expoziție, dar și sediul unei instituții sau chiar o casă de locuit.

Nu se știe bine dacă osemintele împăratului mai odihnesc în mausoleul menit să-i slujească drept ultim loc de odihnă. Sînt multe sute de ani de cînd mausoleul a fost prefăcut în biserică romano-catolică, altarul luînd locul vechii capiști, din spatele căreia printr-o ușă îngustă ajungi azi la un mic muzeu cu odoare bisericești. Schimbîndu-se însă destinația vechiului templu corintic, n-au putut fi șterse basoreliefurile care-l înfățișează pe Jupiter. După cum, schimbîndu-și cu anii destinația, orașul și-a conservat întocmai urbanistica originală (singurul caz de acest fel, se pare), călătorul de astăzi purtîndu-și pașii pe aceleași două căi principale ca pe vremea lui Dioclețian, trecînd pe sub aceleași turnuri, străbătînd aceleași piațete flancate de mici statui decorative, care le împrumută o alură orientală, ca-n vechile orașe siriene.

Panorama Splitului și a mării este mai cuprinzătoare și mai spectaculoasă, văzută de pe culmea muntelui din preajmă, pe care n-am mai apucat să urcăm. Și pentru că, fiind luni, muzeul Mestrovici era închis, am părăsit cetatea ca să căutăm la cîțiva pași în afara ei statuia lui Gîrgur de Nin, una din cele mai impresionante opere ale maestrului.

APROAPE TREI SUTE DE KILOMETRI despart Splitul de Dubrovnik, distanță pe care o străbatem cu automobilul pe o excelentă magistrală de asfalt, croită în spinarea de piatră a litoralului. Trecem prin localități de mărime mijlocie, — Makarska, Podgora, Drvenik, Gradaț, fiecare din ele locuri de agrement și vilegiatură marină, care ne întîmpină și ne conduc cu urări ospitaliere, înscrise pe placatele de la marginea drumului: «Bine ați venit la noi!» sau «Vă așteptăm cu plăcere!». Ne-am obișnuit cu dafinii și cu măslinii, cu casele de un alb calcinat, cu bisericile avînd în loc de clopotniță un simplu perete vertical, ridicat deasupra acoperișului, cu culoarea neverosimil de albastră a Adriaticii, pe al cărei mal șerpuiește șoseaua, urcînd pe amețitoare terasamente de stîncă, descinzînd pînă în locuri unde dacă n-ar fi malul îndiguit, valurile i-ar spăla asfaltul. Ne dau emoții serpentinele capricioase, de cîte ori șoseaua se îndepărtează de mare, cățărîndu-se pe culmile munților, aglomerația circulației, gîndul că după ploaia torențială de peste noapte ar putea cădea pietre...

Aproape de jumătatea drumului străbatem estuarul de o prodigioasă fertilitate al rîului Neretva;

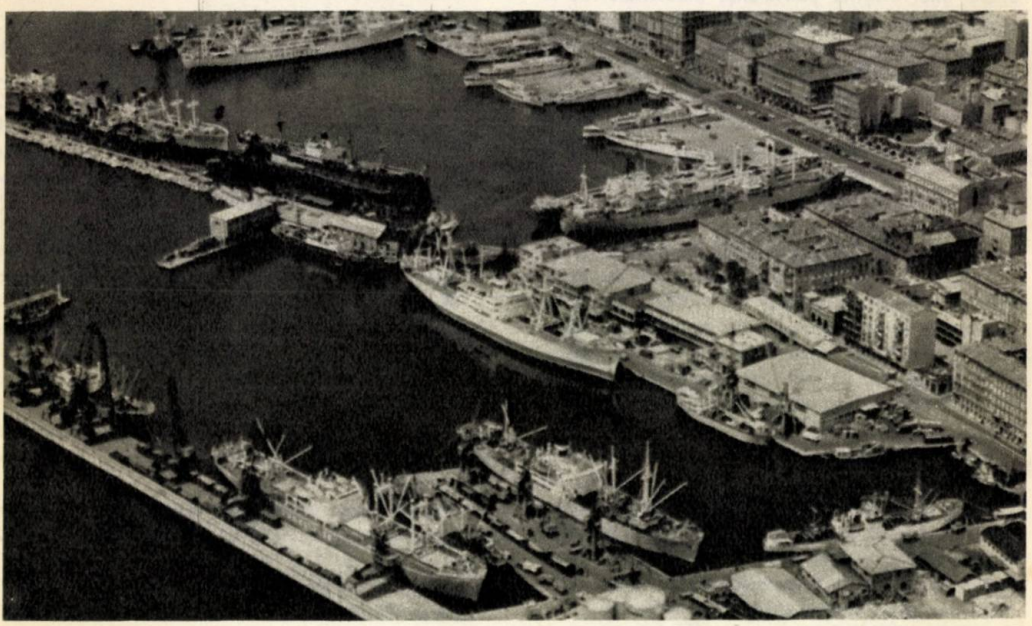

RIJEKA: Șantiere navale, cheiuri, antrepozite.

în aer plutește o umezeală caldă, de seră, pe care o regăsim cînd ne apropiem de Dubrovnik, în *arboretum*-ul de la Tîrsteno, cu crîngurile de leandri și platanii săi multicentenari.

M-AM ÎNTREBAT, de cînd am pus piciorul pe țărmul Adriaticii, ce-ar putea îndreptăți reputația Dubrovnikului, socotit îndeobște cea mai frumoasă așezare de pe litoralul iugoslav, ce noi minuni, ce surprize nebănuite îți poate rezerva el, față de Rijeka sau față de Split.

Îmi vine greu să subscriu ideii că ar putea exista în șirul orașelor dalmatine un singur cumulard al superlativelor. Dacă istoria Splitului trăiește exclusiv din amintirea unei singure epoci de glorie, cea a lui Dioclețian, cea a Dubrovnikului este egală cu ea însăși pe întreaga-i durată, mai mult, captivantă ca un roman de aventuri, doldora de episoade pitorești, din rîndul celor aflate la îngemănarea realității istorice cu legenda, de la Epidaurul pe jumătate mitic, al cărui coborîtor direct se revendică, la existența republicii raguzzane, mîndra neatîrnare a acesteia constituind un prețios titlu de noblețe al Dubrovnikului. Să mai adăugăm prestigiul cultural, perpetuat astăzi de faimoasele festivaluri teatrale de vară, cărora le slujește drept decor fațada Palatului Rectorilor, clima dulce (media anuală: 17°, ca la Neapole și Lisabona), vegetația luxuriantă și în primul rînd cetatea cu ziduri nesfîrșite.

Nu este de fapt o cetate ci un oraș fortificat, încins cu ziduri groase deasupra cărora locul unde-și făceau odinioară străjile rondul a devenit trotuar lat cam de doi metri, cea mai frumoasă și originală promenadă a Dubrovnikului. Privită din avion sau de pe înălțimile din jur, această parte a orașului apare ca un pentagon, cu două laturi care fac corp comun cu uscatul, celelalte trei trimițînd în largul mării metereze inexpugnabile, zidurile exterioare ale fortificației. Pe scări înguste de piatră, poți urca prin mai multe locuri la «promenada» de pe creștetul zidurilor și după mai bine de jumătate de oră ai străbătut întregul circuit. Cu fiecare 10—15 metri parcurși, turul de orizont îți oferă, chiar atunci cînd nu te urci în turnurile de observație care flanchează construcția, unghiuri neașteptate asupra orașului, a mării, a insulelor din jur, a fortăreței Lovrienac, înălțată pe un alt avanpost al uscatului, un joc savant de proporții și volume rezultat din chipul cum se înlănțuie, urcă și coboară zidurile. O armonie perfectă de culori și forme, create de natură sau de mîna omului. Între porțile cetății și extremitățile dinspre mare ale peninsulei sînt diferențe de altitudine de cîțiva zeci de metri și nu-ți dai seama dacă denivelarea este a terenului însuși sau o tectonică *sui generis*, rezultată din stratificarea construcțiilor. Dacă te abați de la firul promenadei de pe ziduri poți urca sute de metri pe ulicioare unde n-ai loc nici cît să întinzi brațele, pînă ajungi la casele de la margine, cocoțate ca niște cuiburi de lăstuni, cu bătătura nu mai mare de un cearceaf. Un decor de spectacol teatral, pe care atunci cînd nu-l pot arăta aievea puzderiei de vizitatori veniți la Dubrovnik ca la cea mai mare atracție a litoralului, gazdele îl multiplică în milioanele de fotograme ale peliculelor cinematografice. Nu o dată vechea Raguză și întreaga coastă a Dalmației au slujit drept cadru filmelor de aventuri cu evadări spectaculoase din temniță, cu palpitante urmăriri pe mare și pe uscat.

VEDI NAPOLI E POI MUORI... Să vezi Dubrovnikul și după aceia să mori. Iată o parafrază pe care poți s-o auzi deseori, dar de care noi n-am ținut seama în nici un chip...

De la Dubrovnik, pe aceeași magistrală de asfalt care urmează litoralul pînă la ultimul port iugoslav la Adriatica-Ulțini, ne-am îndreptat spre Kotor. Ceva mai încolo de Herțeg-Novi, prin așa-numitul golf Kotor, Adriatica pătrunde în uscat pe o distanță de 15 leghe, alcătuind un fiord natural de un farmec copleșitor. Puteam trece cu bacul de pe un mal pe altul, scurtînd distanța cîțiva zeci de kilometri. Am preferat să ne continuăm drumul mergînd pe malul mării —, stranie în înfățișarea ei de iezer montan străjuit de înălțimile Muntenegrului, — cu o oprire la Perast, în fața căruia, pe două ostroave minuscule, se înalță solitare bisericile Maica Domnului din Stînca și Sf. Gheorghe, pe care le-am văzut în închipuire, înconjurate de lumina tremurătoare a făcliilor purtate în lotci, într-o noapte de înviere...

De la Kotor dorința de a găsi cel mai bun unghi asupra fiordului ne-a făcut să urcăm cele 24 de serpentine ale muntelui Lovcen (ni s-au părut mai multe de o sută!) pe un drum care se cațără atît de sus și deasupra unor prăpăstii atît de abrupte încît aveam impresia că și parapetul de pe marginea șoselei se trage îndărăt, neavînd curajul să privească în jos... Nu ne-am mulțumit însă numai cu priveliștea văzută de aici ci ne-am continuat drumul spre orașul muntenegrean Cetinje și de acolo, după un înconjur de peste 80 km, la Budva și Sveti Stefan. La Sveti Stefan, pe plaja cu pietricele date parcă la polizor, pe alocuri așternută cu nisip, cum puține se află prin partea locului, s-a încheiat periplul nostru dalmațian. Fusesem răsfățați cu prea multe priveliști și ar fi fost firesc să nu ne mai impresioneze Sveti Stefan, insula de basm legată de țărm printr-un istm subțire, aidoma faimoasei mănăstiri St. Michel din Franța.

Și totuși, poate pentru că era ultimul punct al itinerarului și peste cîteva ore așa avea să intre în amintire, eram ispitiți să trecem întreaga reputație a Dubrovnikului asupra acestui colț de rai. Spuneam însă că nu există pe litoralul Adriaticei un cumulard al superlativelor. Litoralul Adriaticei trebuie văzut în întregime.

Surugiul domnesc

ACUM o sută de ani meseria de surugiu pentru caleştile domneşti era la mare preţ. Nu oricine putea ajunge la această înaltă funcţie rîvnită de căruţaşii şi birjarii timpului. Se cereau calităţi multe, pe care puţini pretendenţi le aveau: tinereţe, vioiciune, curaj, măiestrie la strunirea telegarilor. În fotografia făcută în anul 1868 de primul român care s-a ocupat cu «poza» artistică şi de reportaj — Carol Popp de Szathmari — se vede unul dintre cei mai chipeşi surugii domneşti, în costumul specific, de mare ţinută.

MOZAIC

Un vînător român în Africa la 1895

UN VÎNĂTOR şi cercetător român celebru la vremea sa, a fost Dimitrie N. Ghika-Comăneşti. Acesta a întreprins, în perioada octombrie 1895 — martie 1896, o interesantă expediţie ştiinţifică în Ţara Somalilor, din Africa de Est. Cu această ocazie Dimitrie Ghika a făcut numeroase măsurători pentru întocmirea hărţilor regiunii, a cules plante rare din zonele necercetate pînă la el şi, mai ales, a organizat vînători temerare, reuşind să doboare tot felul de animale specifice faunei africane. Dintre aceste trofee vînătoreşti multe au fost conservate şi se află astăzi în muzeele noastre de ştiinţe naturale.

In fotografie: fiul lui Dimitrie Ghika — N.D. Ghika — lîngă un rinocer împuşcat la frontiera Somaliei cu Etiopia.

10 000 de zboruri pe zi

DUPĂ cel mai recent bilanţ publicat de Organizaţia Aviaţiei Comerciale Internaţionale (din care face parte şi România) activitatea aviaţiei de transport civil înregistrează anual următoarele totaluri: 180 000 000 de călători şi 5 100 000 tone de mărfuri şi poştă. Pentru realizarea acestor performanţe avioanele din cele 110 ţări care fac parte din asociaţie parcurg 4 600 000 000 de km pe an. Faţă de cifrele bilanţului menţionat se pot deduce următoarele evaluări ale traficului zilnic al aviaţiei comerciale mondiale: 10 000 de zboruri, cu 500 000 de călători şi 1 500 de zboruri cu 15 000 tone de mărfuri şi poştă, pentru care se parcurg, în 24 de ore, mai mult de un milion de kilometri.

Aeroporturile cele mai active din lume: New-York — 22 000 000 de călători pe an; Londra — 10 800 000; Paris — 6 700 000 de călători. Cea mai mare companie aeriană din lume: AEROFLOT (URSS) — 430 000 de km de linii şi 42 000 000 de călători transportaţi în fiecare an. Cea mai lungă linie internaţională fără escală: Paris — Rio de Janeiro (AIR FRANCE) — 9 155 de km.

Peste Oceanul Atlantic trec în fiecare an 50 000 de avioane, care transportă 4 500 000 de călători.

GRAZIELA VÎNTU

LA TELEFON IONESCU

VĂ AMINTIȚI, probabil, gluma cu omul care se lăuda că a citit cea mai captivantă carte cu putință: o carte cu foarte multe personaje — cartea de telefon? Făcînd abstracție de «poantă», să știți că, într-adevăr, o astfel de ocupație se poate solda cu satisfacții dintre cele mai neașteptate. Bineînțeles, dacă împrumuți de la personajul anecdotic numai ideea, transformînd-o într-un mai original instrument de cunoaștere a poveștii ce însoțește numele dintre copertele cărții de utilitate publică. Cum? Formîndu-le numărul!

În ce ne privește, ne-am ales din ampla «antologie» lectura unui singur capitol. Acela intitulat: Ionescu, care reprezintă prin sine însuși o sursă aproape inepuizabilă de cunoaștere a unor vieți și destine inedite. Numai cartea de telefon bucureșteană numără 2 614 de oameni care se recomandă astfel; cîți vor mai fi și în restul țării — n-am mai socotit, pentru că, fără îndoială, ne-ar fi trebuit o mașină electronică. Se știe doar pe ce suprafață imensă a țării locuiește Ionescu, acest nume reprezentativ al poporului de la Carpați și Dunăre. Ce face, cum trăiește, cu ce fapte, gînduri, simțăminte s-a îmbogățit de-a lungul anului ce se încheie? Iată întrebările prin care încercăm să reconstituim trăsăturile generale ale portretului său, sunînd, mai întîi, la... 17.77.99, primul Ionescu din cartea de telefon a Capitalei și anume: Ahil.

Maria IONESCU: «...Sînt bucuroasă că e sănătos, îl îngrijesc, îmi cresc fetița și gata!»

Dumitru IONESCU: «...Vedeți, lucrez de decenii la Griviția».

Cristina IONESCU: «...Cine n-are pasiune pentru ocupația noastră, n-are ce căuta la catedră!»

Erotica IONESCU: «Toți copiii cartierului sînt ai mei!»

Răspunde o voce de femeie: MARIA IONESCU, soția. Nu, soțul nu este acasă, nu vine nici diseară și nici mîine. Abia la sfîrșitul săptămînii, sîmbătă, sosește de la Buzău. Ce face acolo? Păi a devenit buzoian prin... adopțiune de cînd au început să se înalțe fabrici în oraș. Pentru că AHIL IONESCU este inginer și lucrează pe șantierele de construcții. A lucrat mai întîi la fabrica de sîrmă și, cînd a fost dată în funcțiune, s-a mutat pe șantierul fabricii de zahăr: e, deocamdată, șef al producției pînă s-o da în folosință și fabrica asta, pe urmă iar, pe alt șantier...

— Și pentru dumneavoastră nu e grea o astfel de viață?

— Ei, dragă tovarășe, ne-am obișnuit: o viață de om am trăit împreună — avem fată mare de 17 ani — și tot așa, pe șantiere, a lucrat. E drept, o vreme pe la blocurile de locuințe din Capitală, dar apoi... La Combinatul de hîrtie și celuloză din Suceava, la Combinatul de îngrășăminte chimice de la Turnu Măgurele, acum la Buzău... Dacă lui îi place?! Zice că nu poate sta într-un birou, trebuie să vadă cum crește zidul sub ochi! Și zău că-i prieste — mă uit la el: e bronzat, suplu — știți, un om cînd îmbătrînește chiar e necesar să mai facă mișcare — așa că... Sînt bucuroasă că e sănătos, îl îngrijesc pe el, îmi cresc fetița și gata!

Tonică vocea, tonic felul de a concepe viața la această familie a cărei biografie se confundă de fapt cu cea mai fierbinte actualitate a țării: înălțarea orașelor pe verticalele industrializării.

În timp ce Ahil Ionescu croiește, cu rigla de calcul, moderne veșminte industriale, DUMITRU IONESCU, interlocutorul următor, este unul dintre nenumăratii oameni care promovează modernul în producția industrială curentă. Noua noastră cunoștință este de profesie tehnician la «Griviția Roșie», tradiționala uzină din peisajul bucureștean, care n-a pregetat să-și schimbe «din mers» profilul, întinerind în ritmul impus de necesitățile actuale ale economiei.

— Evident, mi-am adaptat și eu cunoștințele de montator, în funcție de noile necesități ale uzinei — povestește tehnicianul. Se reparau, în secția noastră, cazane de locomotivă și se construiesc, tot aici, coloane, schimbători de viteză, cazane de termoficare — într-un cuvînt, o parte din trupul de metal al combinatelor chimice.

— A fost dificilă aclimatizarea? —

— Depinde ce se înțelege prin dificil. Eu am văzut în învățătură — căci am făcut cursuri de specializare și am dat examene — o datorie împlinită față de colectivitate. Vedeți, lucrez de decenii la Griviția, am fost coleg de ucenicie cu Vasile Roaită, cum s-ar spune: contemporan cu istoria revoluționară a uzinei și mi se pare o chestiune de conștiință ca acum să particip la crearea istoriei sale socialiste. Cu cît pot, firește, de pildă, cu construirea vagonului-cisternă de mare capacitate — pentru prima dată fabricat la noi în țară...

...La rîndul ei, profesoara CRISTINA IONESCU, de la liceul «Ion Creangă» construiește... oameni.

— Cine n-are pasiunea pentru ocupația noastră n-are ce căuta la catedră — își exprimă ea ritos crezul profesional.

— ...Și nu vă pare rău că după ce puneți atîta suflet în modelarea, în formarea acestor oameni, că ei, în chip inevitabil, vă părăsesc?

— Cum să nu! Cu săptămîni înainte de a se încheia anul școlar, mă gîndesc cum o să fie cînd am să-mi iau rămas bun de la Lenuța noastră, bunăoară, una dintre cele mai bune eleve ale mele, premiantă pe țară la concursul școlar de literatură. Dar mi-a trecut, cînd am aflat că a ieșit astăvară printre primele la concursul de admitere al facultății de filozofie. O să mai auziți de numele ei: Elena Zamfirescu, vrea să se facă ziaristă.

Și-apoi, pentru un profesor care își iubește elevii și care știe să se facă iubit, despărțirea e temporară: e în tradiția școlii noastre să inaugurăm noul an de învățămînt invitînd la festivitate și pe absolvenți. Îi revăd atunci, îi revăd în diferite împrejurări de viață personală... Nu de mult, Petrică și Ioana, doi foști premianți de-ai mei, s-au căsătorit: m-au invitat la nuntă ...Și mai am în perspectivă trei evenimente asemănătoare! Dar știți dumneavoastră că avem și nepoți?

...În alt colț al orașului, o altă femeie împlinește, cu aceeași pasiune ca a profesoarei, o operă educativă asemănătoare.

— ...Dacă ați vedea cît de vrăjiți sînt copiii de paginile literare pe care le răsfoim împreună!...

Dar EROTICA IONESCU e casnică; frîntura de dialog de mai sus comentează momentele cele mai pline ale vieții trăite în doi, în garsoniera modernă de pe strada Toporași: activitatea obștească, îndreptată, cu nespusă dragoste, către grija față de copiii vecinilor, materializîndu-se în cercuri de basme organizate pentru ei, spații de joacă amenajate prin muncă voluntară și cîte alte fapte cotidiene. O confesiune,

șoptită cu tristețe în receptor, explică, emoționant, prinosul acesta de afecțiune dăruit copiilor altora: cîndva, în această familie Ionescu a fost un băiat. Ar fi avut 26 de ani acuma — dac-ar fi trăit... Dar soarta a vrut altfel; și-așa, simțămintele materne ale femeii care își mărturisește acum drama, retrăiesc în cuvintele: «Toți copiii cartierului sînt ai mei!»

— ...Cu tovarășul LUDOVIC IONESCU!

— La telefon. De fapt, nu Ludovic, ci: Luigi.

Și așa, absolut din întîmplare, cartea de telefon bucureșteană intermediază interviul cu unul dintre cunoscuții noștri cîntăreți de muzică ușoară. Cum se mai simte vestitul interpret al «Lalelelor», pe care o boală încăpățînată l-a reținut cam multă vreme în viața particulară? Perfect. Etapa de convalescență a trecut, grijile familiale cotidiene (Luigi Ionescu are și doi fii: Dan și Cătălin) au început să fie iarăși completate cu altele, de natură profesională: înregistrări la «Electrecord», proiecte de recital plănuite cu amicul Temistocle (Popa), tratative cu Televiziunea... Pentru că, vorba interlocutorului: «Arta e singura boală care nu se poate niciodată vindeca!»

...Din lumea artelor, navigăm, fără escală, în aceea, de o incontestabilă celebritate, a electronicii. La cîrmă: DAN IONESCU, tînăr inginer electronist la Centrul de calcul al Direcției Centrale de Statistică. Care-i legătura dintre oamenii care exprimă în limba cifrelor trăsăturile vieții noastre contemporane și specialitatea inginerului? Iat-o sub înfățișarea unei monumentale creații a electronicii: faimoasa I.C.T., mașina englezească de calcul, de un an încoace colaboratorul de nedespărțit al statisticienilor.

— ...Iar eu fac parte din grupul ei de... medici curanți — explică, glumind, tînărul. Nu-i o metaforă, e cel mai pur adevăr: sîntem opt ingineri care avem grijă, cotidian, de întreținerea ei în condiții optime. Un fel de medici internești care nu numai că-i descoperă maladiile dar au datoria s-o și vindece prompt.

Cît de important este «pacientul» inginerului se vede, neîndoielnic, și din faptul că Dan Ionescu și colegii săi au petrecut anul acesta șase luni în Anglia unde și-au însușit, la întreprinderea producătoare, toate subtilitățile de construcție ale mașinii. A fost un fel de revenire — pe o treaptă superioară, firește — la epoca studenției, de mult depășită, dacă avem în vedere că, de la absolvirea facultății și pînă de curînd, tînărul a avut tot timpul să participe la cîteva dintre momentele cele mai însemnate ale introducerii electronicii în circuitul țării noastre: a lucrat pe șantierele stațiilor de relee ale Televiziunii proiectele necesare extinderii rețelei de radio-releu.

— Și nu vi se pare că noua activitate este un fel de a da înapoi, după ce ați cunoscut, la institutul de proiectări, gustul creației?

— Nicidecum. Mașinile de calcul sînt expresia cea mai modernă a electronicii din cîte există pe plan mondial. Știam prea puțin despre ele ca să nu mă captiveze — să nu mă pasioneze, chiar — ucenicia făcută în preajma lor. Și după ce le voi cunoaște bine — vine și creația. Nu vă gîndiți că vom produce și noi, în viitor, mașini de calcul? Ei, bine, mă pregătesc pentru acest viitor.

... — A, eu sînt obișnuită cu presa. N-ați citit în «Scînteia tineretului» reportajul despre «Ionescu 2 000»?

Acest «Ionescu 2 000», pe numele adevărat: IONESCU ZORIȚA LUCREȚIA este ultimul membru al marii familii cu același nume din cartea bucureșteană de telefon. La vremea reportajului amintit, cifra 2 000 notată în dreptul ei reprezenta numărul sub care întreprinderea de telefoane își cunoștea abonatul. Azi, însă, lucrurile s-au schimbat; dialogam cu «Ionescu 2 614» și, de fapt, nici măcar cu un Ionescu... autentic.

— ...Pentru că m-am căsătorit — rîde interlocutoarea la celălalt capăt al firului. Mă cheamă acum Alistar. Și, ca să fie «carte de vizită» completă, soțul meu e inginer metalurg, iar eu inginer chimist. El — cu marile furnale, eu — cu micile dispozitive care detectează substanțele nocive din atmosfera industrială pe care le-am pus la punct — știți, sînt cercetător — într-un fel ne completăm: o părticică din grija colectivă pentru ambianța industrială modernă a țării e și a noastră.

— Au mai intervenit și alte modificări esențiale în viața dumneavoastră?

— Deocamdată nu, dar o să fie: ne-am contractat o locuință mai spațioasă, de trei camere, la Gara de Est și o să trebuiască să facem curînd cuvenita rectificare în cartea de telefon.

Așadar, un «Ionescu» mai puțin la anul. Dar nu-i așa că, «microcosmosul» de fapte și idei al oamenilor cunoscuți cu prilejul acestei anchete, seamănă, în liniile sale esențiale, cu macrocosmosul în care trăiesc, azi, toți locuitorii țării?

Luigi IONESCU: «De fapt nu Luigi, ci Ludovic...»

Dan IONESCU: «Iar eu fac parte din grupul ei de... medici».

Zorița Lucreția IONESCU: «A, eu sînt obișnuită cu presa».

Fotografii: Ion POPOVICI

Umbra statuilor se lungeşte pe măsură ce soarele se lasă spre orizont. Toate aceste capete cu feţe ascuţite, cu nasuri lătăreţe, cu buze abia schiţate, dar care au totuşi o expresie dispreţuitoare, sînt nişte enigme. Aceste forme impresionante ar putea înspăimînta pe vizitator, dacă lumina orbitoare a zilei nu i-ar aminti că în jur e viaţă şi că tot acest trecut e mort de mult.

Şi statuile nemişcate pe veci îşi păstrează taina. Privind spre cer, ele par să aştepte venirea unui nou zeu Manutara, care să le deschidă marginile zării.

TAINELE INSULEI PAŞTELUI

Aflată în grupul de insule care se întinde ca un şirag de 4 500 km de-a curmezişul Pacificului de sud şi cunoscută în literatură sub numele de «Paradisul mărilor sudului», Insula Paştelui se întinde pe o suprafaţă de 120 kmp. Ea se află sub administraţia statului Chile din anul 1888. Două mii de mile o despart de oraşul Valparaiso, cel mai apropiat port chilian.

Insula Paştelui este cunoscută prin sculpturile sale gigantice şi cu forme curioase, mărturii ale unei vechi civilizaţii. Sute din aceste sculpturi sînt răspîndite în întreaga insulă. Cînd Insula Paştelui a fost descoperită în 1722, aici locuiau circa 2 000 de polinezieni. În anii următori, numărul lor a scăzut la mai puţin de 300, din cauza epidemiilor aduse de europeni şi a negustorilor de sclavi, care transportau bărbaţii în America de sud pentru a lucra pe plantaţii. Începînd din anul 1900, populaţia a crescut din nou, ajungînd la circa 800 de locuitori.

Cel mai bun pămînt din insulă — circa 16 000 hectare — e acoperit îndeosebi cu păşuni ale fermei de stat Fundo, condusă chiar de comandantul insulei. Populaţia nu are la dispoziţie decît două mii de hectare. Insula nu dispune de rîuri sau lacuri. Numai în fundul craterelor vulcanilor stinşi s-au format lagune şi mlaştini, de unde insularii se aprovizionează cu apă în lunile secetoase.

Insula Paştelui este poate unicul muzeu natural din lume pentru epoca de piatră.

Fotografiile de faţă înfăţişează unele aspecte de pe Insula Paştelui.

Nu există un singur vizitator al Insulei Paștelui care să nu fi simțit o profundă tulburare la vederea acestor giganți de piatră înfipți în pămînt, a acestor imense capete presărate pe povîrnișurile lui Rano-Raraku care țîșnește dintr-un sinistru pustiu de lavă.

După ce străbați acele întinderi sălbatice, acea cîmpie pustie, deprimantă, acel pămînt acoperit cu o mantie sinistră, zărești pe coastele muntelui Rano-Raraku, în picioare, înfipte în pămînt, niște statui colosale, al căror bust singur răsare din pămînt. Toate privesc departe, spre oceanul pustiu și par să fi fost așezate fără vreo preocupare de ordine, la altitudini diferite, etajîndu-se astfel pe povîrnișurile muntelui pînă în vîrful lui. Oare cu cîte secole sau milenii în urmă, a început să erupă acest vulcan? După mormanele de cenușă și lavă care acoperă acest pustiu, se pot trage concluzii cu privire la grozăvia cataclismelor care s-au succedat.

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ PE BAZĂ DE REPARTIȚIE:

- *Furci pentru agricultură*
- *Scoabe pentru construcții*
- *Cuie*
- *Laminate ușoare*
- *Lanțuri*
- *Plasă de sîrmă*

UZINA

LAMINORUL

BRĂILA

GIMNASTICA CEREBRALĂ

FORȚA MIRACULOASĂ a exercițiului fizic este cunoscută. O confirmă toți specialiștii «formei». Medicii o argumentează științific. Ni se oferă o bogată documentație de fotografii, de experiențe filmate, de exemple din viața oamenilor celebri. La 90 de ani, Bernard Shaw demonstra o surprinzătoare vioiciune fizică. Explicația? Și la această vîrstă își petrecea timpul liber în pădure... doborînd arbori! Strălucit exemplu al maximei latine: «Mens sana in corpore sano».

Dar creierul are nevoie de gimnastică? Să ne folosim de același exemplu. La 90 de ani, Bernard Shaw dădea dovadă de o nu mai puțin surprinzătoare vioiciune intelectuală. «Sînt bătrîni de 20 de ani și tineri de 70» spunea Nicolae Iorga referindu-se la tinerețea spiritului, la efervescența creatoare, la entuziasmul geniului în continuă și neostenită trudă.

Pînă de curînd se vorbea de memorie ca de un talent înăscut. Și exemplele de memorie excepțională iscau discuții în jurul întrebării dacă se poate pune aceasta în legătură cu inteligența sau nu. Argumente erau de o parte și de alta. Să lăsăm însă de o parte surprizele cu totul singulare ale naturii și să dăm cuvîntul rezultatelor obținute prin antrenament. Nicolae Iorga învață să citească la vîrsta cînd alți copii abia au descifrat vorbirea. La 5 ani, citea cronicarii. Un copil minune? Numai în măsura în care setea de cunoaștere devine aproape organică. Acest antrenament al lecturii îl face să obțină o rapiditate puțin obișnuită în acea vreme, a cititului. Iar memoria sa devine proverbială. Observațiile în acest sens se acumulează. S-a putut stabili astfel că un adult neantrenat citește în medie 200—250 de cuvinte pe minut. Prin antrenament viteza de lectură poate atinge 1 200—2 000 de cuvinte pe minut. Ce înseamnă, mai ales astăzi, această economie de timp, ce se realizează prin ea este inutil de subliniat. Și în privința memoriei? Recent, scriitorul american Truman Capote declara că pentru documentația necesară romanului său «Cu sînge rece» a fost nevoit să-și antreneze memoria. Pentru a nu-și inhiba interlocutorii, el nu-și ia însemnări în fața lor. Antrenat, cu tenace și îndelungi exerciții, creierul său înregistra cele spuse cu o fidelitate de 90%.

Dar exemplele acestea sînt oferite de oamenii celebri. Pentru știință nu sînt suficient de concludente. Biologii se întreabă dacă nu cumva este totuși vorba de o aptitudine specială. Cum se poate dovedi că doar antrenamentul duce la asemenea rezultate? Prin experiențe. Ele au început să se facă.

La Universitatea Berkeley, în California a fost pus sub observație un lot de șoareci. Împărțiți în trei grupe, micile viețăți au fost supuse unui tratament diferențiat. Prima grupă a fost supusă unor condiții obișnuite, clasice, de laborator. Cîte trei în aceeași cușcă, luminoasă, «cu vedere» în exterior. Cei din grupa a 2-a au fost izolați, în cuști individuale, cu lumină slabă și fără contact cu exteriorul. Grupei a 3-a i s-au creat condiții optime de dezvoltare. Cîte 10 într-o cușcă, avînd diferite aparate de care puteau să se servească, să se joace: roți, leagăne, scări etc. După 80 de zile, experimentatorii au procedat la «culegerea» rezultatului. S-a cîntărit creierul fiecăruia. Prima grupă a demonstrat «mediocritatea» între cele două extreme. Cei din grupa a 3-a, solicitați de impresiile exterioare, de o muncă de memorizare etc. au cîștigat un plus, în greutatea creierului de 4,6% în medie față de cei din grupa 2-a. Experiențele au fost repetate de mai multe ori cu alte loturi de șoareci. Rezultatele, mereu aceleași. Se știe că celulele nervoase nu se pot înmulți. Atunci? Gimnastica creierului a produs o transformare biochimică a celulelor.

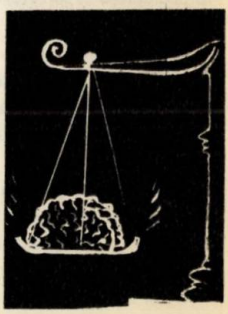

Experiențele aruncă așadar o nouă lumină asupra posibilităților de dezvoltare a inteligenței.

Ilustrul biolog francez Jean Rostand, pornind de la «această bază chimică pe care am identificat-o în cromozomi — ADN, acidul dezoxiribonucleic» și posibilitatea ADN de a fi influențat, spune: «Poate este doar un vis. Dar am putea imagina în viitor noi mijloace de dezvoltare a inteligenței umane». Dar aceasta este o altă latură a problemei.

Așadar, gimnastică și pentru creier. Dar ca orice gimnastică, pentru a obține rezultatele scontate, ea trebuie făcută metodic, științific, rațional.

sapca neagră.

Katherine MANSFIELD

Katherine Mansfield — pe numele ei adevărat Cathleen Beauchamp — s-a născut în 1888 la Karori, orășel în apropiere de Wellington (Noua Zeelandă). În 1900, familia ei o trimite în Anglia să-și formeze educația. Aci descoperă arta modernă, pe Aubrey Beardsley, Whistler și Oscar Wilde.

Revenită în patrie, ea nu se gîndește decît să se întoarcă din nou în Anglia. Familia acceptă și ea se înapoiază în Anglia unde, spre a se întreține, este nevoită să dea meditații, să se angajeze în trupe de operă. Bolnavă de piept, Katherine Mansfield este silită să trăiască într-un orășel german, unde se relevă vocația ei de scriitoare. Culegerea de nuvele «O pensiune germană», apărută în 1911, o face cunoscută imediat. Publică apoi «Preludii» (1918), care obține un mare succes și «Garden-party». Devenită celebră, ea nu s-a bucurat de loc de gloria ei; a luptat împotriva tuberculozei, pribegind prin casele de sănătate, lucrînd, visînd și îngrijindu-și sănătatea, căutînd mai ales să descopere acel secret care îți permite să exprimi cu adevărat viața.

Moartea a surprins-o la 9 ianuarie 1923 într-o casă din Fontainbleau. Ea se odihnește acum în micul cimitir din Avon, la liziera unei păduri bătrîne, însă opera ei ne-o păstrează mereu vie în minte.

(O doamnă și soțul ei își iau micul dejun. El este foarte calm, citește ziarul și mănîncă; ea însă este grozav de agitată, îmbrăcată într-un costum de călătorie și se preface doar că mănîncă).

EA: A, să nu uit! Dacă o să ai cumva nevoie de cămășile de flanelă, sînt în dulapul de rufe, în ultimul raft din dreapta.

EL: (preocupat de ședința lui de la Societatea exportatorilor de carne) Nu.

EA: Nici n-ai auzit ce ți-am spus. Ți-am spus că dacă o să-ți trebuie cămășile de flanelă, sînt în dulapul de rufe, în ultimul raft din dreapta.

EL: (afirmativ) Prea bine.

EA: E nemaipomenit! Nici măcar în dimineața plecării mele nu poți renunța, nici pentru cinci minute, la ziarul tău.

EL: (cu blîndețe) Draga mea nevestică, nu doresc deloc să pleci. De fapt, te-am rugat să nu te duci. Chiar dacă mi-ar fi viața în joc n-aș putea crede că...

EA: Știi foarte bine că nu mă duc decît de nevoie. Am tot amînat mereu plecarea aceasta și dentistul mi-a spus ultima oară...

EL: Bine! Bine! Să nu reluăm iarăși discuția. Am analizat doar situația pe toate fețele, nu?

SERVITOAREA: Coniță, a sosit trăsura. *(Ea oftează adînc).*

EL: Ar trebui să te grăbești, dacă vrei să mai prinzi trenul.

EA: Știu. Plec. *(Cu glas schimbat).* Dragă, să nu ne despărțim astfel. Mă simt îngrozitor de prost. De ce vrei întotdeauna să-mi strici plăcerea?

EL: Nu cred că-i așa o mare bucurie să te duci la dentist.

EA: Știi doar bine că nu asta voiam să spun. Zici asta doar ca să mă necăjești. Îți dai seama că tu...

EL: (rîzînd) Ai să pierzi trenul. Te întorci joi seara, nu-i așa?

EA: (cu glas încet și disperat) Da, joi seara. Ei bine, la revedere. *(Se apropie de el și-i ia capul în mîini).* Ai vreo supărare? Uită-te cel puțin la mine. Sau nici nu te interesează?

EL: Fetița mea dragă! Cum să nu mă intereseze?!

EA: (lăsînd să-i cadă brațele) Foarte bine. Adio. *(Aruncă o privire scurtă și tragică sufrageriei și pleacă).*

(Pe drumul spre gară)

EA: Ce ciudată e viața! Nu-mi

închipuiam de loc că am să mă simt astfel. Parcă a dispărut toată splendoarea romantică. Oh, aș da totul ca trăsura să se întoarcă și să mă ducă acasă. Ce-i mai curios, e că mi-ar fi fost mult mai ușor să-l părăsesc dacă el m-ar fi făcut să cred că mă iubește cu adevărat. Dar e absurd. Ce puternic miroase fînul! Azi va fi tare cald. Nu voi mai revedea niciodată cîmpiile acestea. Niciodată! Niciodată! Pe de altă parte însă sînt fericită că s-a întîmplat așa; sînt atît de sigură că drumul acesta nou e cel bun! El nici n-are nevoie de nevastă. Pentru el o femeie nu înseamnă nimic. Bărbații de felul lui nu se iubesc decît pe ei. Eu nu sînt bună decît ca să scot butonii de la manșetele cămășilor, înainte de a fi date spălătoresei. Atît și nimic mai mult! Dar asta nu-mi ajunge. Sînt tînără și tare mîndră. Nu sînt făcută să vegetez la țară și să cad în extaz de admirație în fața salatelor «noastre». De cînd te-ai însurat cu mine, n-ai urmărit altceva decît să faci din mine supusa ta, să mă transformi în umbra ta, să fiu un om de nădejde al tău, așa încît să fie de ajuns să mă privești ca să citești într-un fel sau altul ora exactă înscrisă pe fața mea, ca și cum aș fi o pendulă. N-ai fost niciodată curios să știi ce-i cu mine, n-ai încercat niciodată să afli ce-i în sufletul meu. Nu! Ai vrut doar ca să mă dai după calapodul tău să mă faci și pe mine să duc aceeași viață liniștită ca și tine. Oh, cît de mult m-a jignit orbirea ta și cîtă ură mi-a născut ea! Sînt mulțumită — recunoscătoare — da, mulțumită că te-am părăsit. Nu sînt o gîsculiță; nu sînt pretențioasă, dar îmi cunosc puterea. Nu degeaba am tîniit eu întotdeauna după bogăție, pasiune, libertate și am simțit că toate acestea mi se cuveneau de drept. *(Se sprijină de bancheta trăsurii și murmură)*: «Sînteți o regină. Cît de mare mi-e bucuria să vă dăruiesc un regat». *(Suride minunatelor ei regești)*. N-aș vrea să-mi bată atît de tare inima. Mi se face rău, mă obosește și mă enervează atît de mult. E ca și cum cineva grozav de grăbit s-ar lovi de o ușă... Trăsura abia se tîrăște; așa cum merge, nu vom ajunge niciodată la gară. Grăbește-te! Grăbește-te! Iubirea mea, mă zoresc, pe cît este de omenește posibil. Da, sufăr întocmai ca și tine. E teribil, e insuportabil, nu-i așa? Această ultimă jumătate de ceas, unul fără altul. Oh, doamne, dumnezeule, calul a început să meargă la pas. De ce nu-l biciuiește... Ce viață minunată vom duce împreună! Vom călători împreună în toată lumea! Lumea întreagă va fi a noastră din cauza iubirii noastre... Oh, mai ai puțintică răbdare! Vin cît pot de repede... Ah, acum coborîm la vale; acum mergem chiar prea repede. *(Un bătrîn încearcă să treacă drumul)*. Piei din drumul meu, dobitoc bătrîn! Ar merita să fie strivit sub roți... Iubitule, scumpule, adoratul meu, sînt aproape de tine. Mai ai doar puțină răbdare.

(La gară)

EA: Pune toate acestea într-un compartiment de clasa întîia pentru fumători... Mai e încă destul de așteptat. Încă vreo zece minute bune pînă ce va pleca trenul. Nici nu-i de mirare că nu-i încă aici. Nu trebuie să am aerul că-l caut. Trebuie însă să mărturisesc că sînt dezamăgită. Nici n-aș fi visat vreodată că eu voi fi prima. Mă gîndeam că el va fi aici, că a reținut locurile, a cumpărat ziare și flori... Ce curios! Îmi închipuiam că vor fi niște garoafe roz... Știe doar cît de mult îmi plac garoafele. Dar cel mai mult îmi plac cele roșu închis sau galben deschis, nu cele roz. Dacă nu vine chiar acum va întîrzia cu siguranță. Controlorul a început să închidă portierele. Ce i s-o fi întîmplat oare? Ceva groaznic?

Poate că în ultima clipă și-a tras un glonte. Nu voi suporta gîndul că ți-ai pierdut viața... Dar tu n-o vei pierde pe-a mea. Ah! Unde ești! Va trebui să mă urc în vagon... Cine-i? Nu-i el! Nu poate fi el și, totuși, el e. Ce dracu' are pe cap? O șapcă neagră. Dar e oribil! E complet schimbat. De ce o fi purtînd o șapcă neagră! Nu l-aș fi recunoscut. Ce aer absurd are, așa cum se îndreaptă spre mine zîmbind, cu șapca aceea caraghioasă pe cap!

NECUNOSCUTUL: Draga mea, nu-mi voi ierta niciodată. Dar mi s-a întîmplat cel mai stupid, cel mai tragic-comic lucru din lume. *(Se urcă amîndoi în vagon)*. Mi-am pierdut pălăria. A dispărut pur și simplu. Am pus s-o caute prin tot hotelul. Dar nici urmă de ea. Așa că, în cele din urmă și în disperare de cauză, a trebuit să împrumut șapca aceasta de la un om care a tras la hotel. *(Trenul pleacă)*. Nu te superi? *(Încearcă s-o ia de braț)*.

EA: Lasă-mă. Nici n-am ieșit bine din gară.

NECUNOSCUTUL: (cu înflăcărare) Doamne sfinte! Ce impor-

tanță poate să mai aibă că ne poate vedea toată lumea? *(Încearcă s-o îmbrățișeze).* Comoara mea! Bucuria mea!

EA: Lasă-mă, te rog! Nu-mi place să fiu sărutată în tren.

NECUNOSCUTUL: (profund jignit) Bine, bine, am înțeles. Te-ai supărat. Văd bine: e serios. Nu poți să-mi ierți întîrzierea. Dar dacă ai ști prin ce chinuri am trecut!...

EA: Cum poți crede că sînt atît de meschină? Nu sînt de loc supărată.

NECUNOSCUTUL: Atunci de ce nu mă lași să te sărut?

EA: (rîzînd isteric) Pari atît de schimbat... aproape un străin.

NECUNOSCUTUL: (își părăsește repede locul și se privește în oglindă neliniștit, dar cu un aer înfumurat, se gîndește la ea) Dar acum totul e iarăși ca înainte, nu?

EA: Oh, da, da! Oh! Oh! Oh! *(Începe să rîdă și să plîngă de furie).*

(Sosesc)

EA: (în timp ce el caută un taxi) Trebuie să mă stăpînesc. E o obsesie. Nu-ți vine să crezi că o șapcă poate schimba astfel un bărbat. Trebuie să i-o spun. Va fi foarte simplu. «Nu crezi că acum, cînd am sosit în oraș, ar fi bine să-ți cumperi o pălărie?». În felul acesta însă își va da seama cît de îngrozitoare e șapca aceasta. Ceea ce-i și mai extraordinar încă, e că el nici nu pricepe. Într-adevăr, dacă s-a privit într-o oglindă și nu i se pare șapca aceasta din cale afară de caraghioasă, cît de deosebite trebuie să fie vederile noastre! Cît de profund deosebite! Cred că dacă l-aș fi văzut pe stradă, mi-ar fi fost absolut imposibil să iubesc un bărbat care poartă o șapcă ca aceasta. N-aș fi putut nici să-i fac cunoștință. Nu-i deloc genul meu. *(Privește în jurul ei).* Toată lumea rîde de șapca aceasta. Ei bine, nici nu mă miră. Cum îi scoate în relief urechile! Și ce cap are! Parcă n-ar avea de loc ceafă!

NECUNOSCUTUL: Taxiul ne așteaptă, draga mea.

(Se urcă amîndoi în taxi)

NECUNOSCUTUL: (încearcă să-i ia mîna) Ce minune. Să fim împreună în mașina asta!

(Ea își aranjează voaleta)

NECUNOSCUTUL: (încearcă să-i ia mîna, plin de înflăcărare) Voi reține o cameră, dragostea mea.

EA: O, nu! Firește, vei lua două! Trebuie!

NECUNOSCUTUL: Nu crezi că va fi mult mai înțelept să nu trezim bănuieli?

EA: Trebuie să am camera mea personală. *(În sinea ei)* Îți vei putea agăța șapca la ușa ta. *(Începe să rîdă isteric).*

NECUNOSCUTUL: Ah! Slăvit fie domnul! Regina mea își revine, e fericită!

(La hotel)

FUNCȚIONARUL DE LA RECEPȚIE: Da, domnule, am înțeles foarte bine. Cred că am tocmai ce vă trebuie, domnule. Vă rog să mă urmați. *(Îl conduce într-un salonaș care dă într-un dormitor).* Apartamentul acesta vă convine, nu-i așa? Și dacă doriți, vă putem pregăti sofaua pentru dormit.

NECUNOSCUTUL: Oh, admirabil, admirabil!

(Funcționarul pleacă)

EA: (furioasă) Ți-am spus doar că vreau o cameră separată. Ce renghiu mi-ai jucat! Ți-am spus că nu vreau să împart camera cu tine. Cum îndrăznești să mă tratezi astfel? *(Îl imită)* Admirabil! Admirabil! N-am să-ți iert asta niciodată.

NECUNOSCUTUL: (adînc mîhnit) Oh, doamne, ce s-a întîmplat? Nu înțeleg nimic, bîjbîi. Ce s-a întîmplat oare așa, dintr-odată... Într-o zi ca aceasta, să nu mă mai iubești? Ce am făcut? Spune-mi.

EA: (prăbușindu-se pe sofa) — Sînt tare obosită. Dacă mă iubești cu adevărat, lasă-mă singură, te rog. Nu doresc altceva... nu doresc decît să fiu singură o clipă.

NECUNOSCUTUL: (tandru) Prea bine. Voi încerca să înțeleg. Ies pentru o jumătate de ceas, și atunci, dragostea mea, poate că ai să te mai liniștești. *(Își rotește privirile prin cameră, fără să se clintească din loc)* Iubito, te-ai așezat pe șapca mea. *(Ea scoate un țipăt și trece în cealaltă cameră. El iese. Ea așteaptă un moment, apoi își ia valiza).*

(În taxi).

EA: Da, la gara Waterloo. *(Se înfundă în pernele mașinii).* Am, am scăpat, am scăpat! Voi ajunge tocmai la timp ca să prind trenul de după masă care mă va duce acasă. Oh, parcă-i un vis, voi fi acasă înainte de cină. Îi voi spune că în oraș era prea cald sau că nu l-am găsit pe dentist. Ce importanță are? Am tot dreptul să mă întorc la mine acasă, cînd îmi place mie... Ce minunată va fi plimbarea de la gară. Ce mireasmă îmbătătoare vor avea cîmpiile. A rămas de ieri un pui rece, geleu de portocale... Am fost nebună, dar acum mi-am revenit, mi-am recăpătat bunul simț. Oh, soțul meu! Bărbățelul meu! Mă întorc la tine! La tine!

CUM DIBUIEȘTI UN OM DUPĂ URMELE DEGETELOR

CEL DINTÎI studiu științific al amprentelor digitale se datorește italianului MALPIGHI și datează din anul 1686. Prima descriere amănunțită a diferitelor forme de amprente datează abia din anul 1823. William Herschell a fost acela care a preconizat întrebuințarea amprentelor ca semnalment personal. Dîndu-și seama că amprentele nu se schimbă, în nici un caz, el făcu să se «pună degetul» (adică amprenta unui deget) pe titlurile pensiilor ce se dădeau unor demnitari hinduși. A propus, chiar, în 1877, dar fără succes, ca amprentele să fie utilizate și în domeniul penal.

Tot pe atunci, în Japonia, Faulds se interesează de această chestiune și pune la punct o categorisire a tipurilor de amprente. El îi scrie în 1880 lui Darwin și-i spune rezultatele, observațiile sale. Acesta, în vîrstă foarte înaintată, îl sfătuiește să se adreseze lui Francis Galton, vărul și elevul lui, ca unul ce era cel mai în măsură să se ocupe de această problemă.

Entuziasmat, Galton, purcede în 1889 si în 1891 la un studiu științific și metodic al desenului inaugurînd un sistem de clasificare și de identificare a indivizilor, după amprentele digitale. El dovedește că desenul digital posedă — mai mult decît orice alt caracter morfologic — cele patru criterii necesare identificării persoanei umane: inalterabilitatea, statornicia în timp, diversitatea și ușurința relevării și clasificării.

În urma lucrărilor lui Galton, amprentele au fost adoptate pe scară aproape universală ca test fundamental.

Toate cercetările făcute pe acest tărîm, de optzeci de ani încoace, au dovedit că amprentele digitale nu se modifică niciodată în cursul vieții. Amprentele încep să se arate la făt, dintr-a patra lună a vieții lui intrauterine și nu mai dispar decît o dată cu putrezirea dermei. Astfel se pot identifica deseori cadavrele celor înecați, la multe săptămîni după scufundare.

Este imposibil să alterezi în chip voit amprentele. Tot ce-au încercat unii răufăcători a fost, să le facă să dispară, înlocuindu-le cu cicatrice. Dar faptul de a se afla în fața unor cicatrice în locul amprentelor celor zece degete, este el însuși foarte suspect.

Alt avantaj al desenelor papilare pentru identificarea umană, este infinita lor varietate. Toate cercetările făcute în lumea întreagă, pe sute de milioane de amprente, au dovedit cu totală certitudine că nu există două desene digitale absolut identice.

Această diversitate se explică prin morfologia amprentei, alcătuită din creste care se întrerup, se frîng și se împart bifurcîndu-se. Orice accident al acestor creste, ocupă în desen o poziție determinată în raport cu celelalte în așa fel încît este suficient să se regăsească un număr mic de astfel de accidente, pentru a afirma că amprenta aparține într-adevăr persoanei ce urmează a fi identificată. Amprenta extremității unui deget conține mai bine de o sută de astfel de puncte semnaletice.

Amprentele digitale sînt de altfel foarte ușor de luat și de clasat. Materialul necesar se mărginește la o placă de metal, un sul de gelatină ca tușieră și un tub cu cerneală.

Se practică două sisteme principale de clasare; ambele sînt bazate pe forma generală a desenului, care poate fi redus la un număr mic de tipuri, în general patru-cinci. Bunăoară, un sistem de clasare întrebuințat și în țările din Europa și America de Sud, afectează fiecăruia dintre cele zece degete ale individului cîte un număr care corespunde formei tip a amprentei lui. Numărul astfel obținut permite o selecție înaintată. Cazierele prea încărcate, se subdivid, socotindu-se crestele desenului fiecărui deget, în condiții bine precizate.

Oricare ar fi metoda aleasă, ea permite să se strîngă într-un singur fișier, amprentele a mai multor milioane de indivizi și să se găsească în această aglomerare de fișe, persoana căutată. Pentru aceasta sînt necesare amprentele celor zece degete, care singure permit să se stabilească formula dactiloscopică cu ajutorul căreia se va putea găsi fișa corespunzătoare.

Dr. B. PAUL

ATENȚIUNE AUTOMOBILIȘTI:

Cooperativa «GUTINUL» Baia Mare și Complexul «DESERVIREA» Satu Mare execută pentru posesorii de autoturisme:

— reparații capitale
— întreținere
— spălat
— gresat
— piese de schimb, reparații, revizii tehnice în termen de garanție.

ÎN TRECERE PRIN REGIUNEA MARAMUREȘ

nu uitați să vizitați magazinele de artizanat ale Uniunii Regionale a Cooperativelor Meșteșugărești din următoarele orașe:

— Baia Mare, Piața Libertății nr. 15
— Satu Mare, str. Eliberării nr. 9
— Sighetul Marmației, str. Bogdan Vodă nr. 11,

unde vă stă la dispoziție un bogat sortiment de covoare orientale și românești, articole de artizanat specifice regiunii, precum și ceramică populară.

OCOLUL PĂMÎNTULUI PRIN BUCĂTĂRIA POPOARELOR

UNUI CUNOSCĂTOR al artei culinare din largul lumii, Robert J. Courtine, distins cu «Marele premiu pentru literatură gastronomică», îi place să compare bucătăria, cu un folclor în evoluție. «Există — susține el — o muzică a mîncărurilor subtil legată de cîntecele populare și o magie a aromelor, care evocă cele mai îndepărtate ținuturi».

În ceea ce ne privește, nu vom încerca să trezim imagini de peste țări și mări și nici să ținem lecții de artă culinară exotică, ci doar să facem cunoscute o parte din ciudățeniile bucătăriei popoarelor — ciudățenii pentru noi — căci fiecare națiune are bucatele sale preferate, le iubește mai mult ca pe oricare altele, le consideră mai bune ca toate și e firesc să fie așa, căci între bucătăriile diverselor popoare există puține legături comune.

Regimul alimentar al oamenilor depinde, aproape în cea mai mare măsură, de climatul în care trăiesc și care condiționează și roadele pămîntului și bogăția apelor. «Nevoile fiziologice ale unui nordic sînt cu totul altele față de cele ale unui meridional» — afirmă savantul biolog francez Eduard de Pomiane. Primul trebuie să lupte toată viața împotriva frigului, bucătăria sa va fi în mod obligatoriu grea, încărcată de hidrați de carbon și grăsimi; celălalt, dimpotrivă, va fi mai dornic de apă, decît de combustibil; mîncarea sa se va baza pe fructe și legume».

De altfel înțelepciunea populară a descoperit de mult acest secret. O veche legendă vietnameză spune că un bătrîn rege, ca să aleagă printre numeroșii săi fii pe cel mai vrednic să-l urmeze la tron, le puse înțelepciunea la încercare. El îi trimise în lungul și largul lumii să caute rețete de mîncăruri noi. Cel care avea să descopere pe cea mai bună, urma să fie viitorul suveran.

Cîștigă fiul care aduse la masă o modestă pîine rotundă de orez, imaginînd cerul și o alta pătrată — cum își închipuiau în vechime orientalii pămîntul — învelită în foi de bananieri și preparată din fasole, slănină, carne și ceapă, ambele simbolizînd fauna și flora locului.

«Oricît de bune ar fi mîncărurile străine — aprecie bătrînul rege — nu au decît valoarea unor curiozități culinare, căci ingredientele lor nu ne stau la îndemînă».

BUCĂTĂRIA — OGLINDĂ A CERULUI, PĂMÎNTULUI ȘI APELOR

ACELEAȘI coordonate obiective, chiar dacă nu cunosc o explicație prefigurată într-o legendă, determină pe eschimoși să fie convinși că nu poate fi

hrană mai de invidiat decît carnea de focă, mîncată îndată după ce a fost vînată. Ei consideră că animalul cu cît este mîncat mai repede după ce este omorît, cu atît dă mai multă putere, energie și iuțeală. Carnea aceasta crudă și proaspătă ține mult de foame — zic ei și «nici nu cade greu la stomac».

Să servești prietenilor tăi o coadă de narval, a cărui culoare bate în verde galben, semn că untura trebuie să aibă un gust strașnic, iată ce ar satisface vanitatea unei femei de eschimos, căci din tot ce se poate oferi unor oaspeți de onoare, nu poate fi hrană mai de soi decît carnea fiartă a acestui cetaceu.

În povestirile sale din Groenlanda, Peter Freuchen, cunoscutul explorator arctic de la începutul secolului, spunea că i s-a oferit de multe ori prilejul să vadă că eschimoșilor nimic nu li se pare mai gustos decît ceea ce sînt ei deprinși să mănînce.

«De cîteva ori dădusem un banchet ca din povești, cu alimende aduse din Danemarca, alcătuit din feluri pe care prietenii noștri nu le gustaseră niciodată pînă atunci. S-au arătat mulțumiți, au admirat gustul și cantitatea alimentelor, au mîncat atît de mult, încît, în orice altă parte a lumii, un număr de mîncăi de trei ori mai mare decît al lor s-ar fi îndestulat; dar la sfîrșit se întîmpla mereu același lucru: cereau politicoși îngăduința să fiarbă puțină carne ca să-și potolească foamea și să simtă ceva în burtă».

Cel mai mare rafinament culinar eschimos îl constituie așa numitul «gongulag». **«Prepararea lui** — povestește Peter Freuchen — **cere o oarecare îndemînare, dar, pentru cunoscători în ale mîncării, rezultatul merita osteneala. Ei conservă ficatul de morun într-un sac de grăsime de balenă ca să-l ferească de aer, apoi îl izolează într-o grotă vreme de un an și mai bine. Sacul nu trebuie să atingă pămîntul sau să fie în bătaia soarelui. Cînd e bun de mîncat, ficatul, e verde ca iarba...».** Gîndul de a-l mînca taie respirația eschimoșilor și emoția e așa de puternică încît plîng de plăcere. Succesul unei petreceri e asigurat dacă convivilor li se poate oferi acest deosebit preparat culinar.

TRADIȚIA CULINARĂ NAȚIONALĂ

DEPINZÎND evident de climă, de roadele pămîntului și ale apelor, bucătăria națională a unui popor este totuși, în ceea ce privește maniera specifică de a prepara alimentele, rezultatul unor tradiții transmise din tată în fiu.

La începutul secolului XVI, cînd Fernando Cortez cucerea Mexicul, aztecii cunoșteau de mult cultura și măcinatul porumbului.

Conchistadorii spanioli au fost decepționați cînd, descoperind boabele de porumb din hambarele mexicane, au constatat că sînt niște biete roade ale pămîntului și nu grăunțe de aur. Omenirea însă, căreia pămîntul mexican i-a dăruit porumbul, nu-i poate fi decît îndatorată.

Auria, populara și tradiționala noastră mămăligă, poate n-ar fi aburit azi pe mesele noastre, dacă fondatorii orașului Valladolid din Yucatan n-ar fi trimis un sac cu porumb în dar orașului patron din Spania. Dar dacă bucătăria noastră națională nu poate fi gîndită fără porumb, bucătăria mexicană este indisolubil legată de existența acestui prețios aliment. El se mănîncă fiert sau fript pe mangalul încins al bucătăriei ambulante; se consumă în chip de supă «pozole», preparată din porumb uscat, fiert cu o căpățînă de porc și garnisită cu ceapă crudă. Din porumb se pregătește un apreciat rachiu: «pulque de maiz». Specifice pentru Mexic sînt așa-numitele «tortillerias», un fel de dughene în care femeile prepară și vînd «tortilas», turte rotunde și subțiri, pe care din vremuri străvechi ele se pricep să le frămînte și să le coacă pe o plită încinsă cu grăsime. Pentru asta iau un cocoloș din așa-numita «masa» — mălai amestecat cu var — și îl bat între palme pînă ce «tortilas» capătă forma dorită.

Se spune că mexicanii datorează excelenta dantură de care se bucură, acestui var pus în mălai și care face ca și «tortilas» să fie pufoase, aurii și deosebit de plăcute la gust...

Vorbind despre specialitățile naționale ale bucătăriei mexicane: **tamales, enchiladas, tacos, quesadillas,** care se cumpără și se mănîncă pe drum, Egon Ervin Kisch notează: **«Cînd călătorești prin Mexic, trebuie să te deprinzi cu deosebirile dintre aceste patru feluri...»**

Tamales: pe dinafară porumb, pe dinăuntru porumb. Uruiala de cucuruz — măcinat cu coajă cu tot — se înfăşoară într-o foaie de păpuşoi şi se fierbe în aburi, adesea cu puţină carne, iar dacă doreşti — şi o doreşti întotdeauna — cu piper de Chile.

Enchiladas: o tortila rulată, umplută cu puţină carne de curcan sau altfel de carne, cu legume sau cu brînză albă, fiartă înnăbuşit în sos de tomate şi împănată cu ceapă. Iar dacă vrei — şi vrei totdeauna — dreasă cu piper de Chile.

Tacos — sandvişurile mexicane: nişte tortilas prăjite bine de tot, bune de ronţăit, şi umplute cu frigoles (fasole), legume sau carne, iar dacă vrei — şi vrei totdeauna — cu piper de Chile.

Quesadillas: o tortilă împănată cu carne, salam, brînză sau floare de bostan şi fiartă în untură topită. Şi, vrei nu vrei, totdeauna dreasă cu piper de Chile.

«Chile» e nelipsit din preparatele mexicane. După părerea altui călător prin Mexic, Sam-Letrome, **«Chile face dintr-un prînz pregătit după moda mexicană, un prim pas spre infern. Dracul însuşi prezidează pregătirea unor mîncăruri atît de piperate încît înghiţitura lor aprinde gîtlejul, îţi transformă esofagul într-un cuptor încins, îţi dă foc gurii şi lacrimi în ochi».**

Totuşi, după cum veţi vedea, «Chile» se mănîncă şi cu... şocolată. Ştiţi, desigur, că nelipsitul curcan de pe masa noastră tradiţională de Anul nou e originar din Mexic. Şocolata e şi ea acasă în Mexic.

Iată deci cu ce poţi fi servit dacă intrînd într-un restaurant doreşti să mănînci o mîncare specifică. Ţi se aduce curcan umplut. Reţeta e însă o surpriză. Curcanul e umplut cu o tocătură din cîrnaţi, miez de pîine, ouă, ceapă, usturoi şi bineînţeles strașnic condimentat cu «Chile». Friptura e îmbrăcată cu o glazură de şocolată topită în vin.

BUCĂTĂRIA- EXPRESIE A CIVILIZAŢIEI

EXISTĂ însă bucătării cu tradiţii multimilenare, cu preparate complicate şi rafinate, ilustrînd din plin adevărul cuprins în spusele renumitului gastronom francez Brillat Savarin, care susţinea că bucătăria oglindeşte treptele civilizaţiei.

În Japonia, de pildă, circulă ca o axiomă zicala: **«Găluştile preţuiesc mai mult** ca **florile».** Cum ştim de cîtă grijă se bucură florile în Japonia, este uşor să ne imaginăm ce atenţie i se acordă bucătăriei. Totuşi, poporul japonez se mulţumeşte cu hrană puţină. Puţină, dar aleasă, căci dacă în Japonia există şcoli în care se învaţă arta florală — şi trebuie ani de studiu pentru a deveni stăpîn pe meşteşugul de a aranja un buchet — gastronomia se supune şi ea unui ritual complicat şi uneori secret.

Vitalitatea naţională se atribuie orezului şi peştelui.

În ceea ce priveşte orezul, Japonia se înscrie a treia pe lista ţărilor producătoare, după India şi China. Cît despre peşte, el ocupă fără îndoială locul de frunte, căci în jurul miilor de insule din arhipelagul Soarelui-Răsare, apele mişună de peşte. Se spune că gurmanzii pot să recunoască după

fineţea cărnii şi savoarea ei, nu numai locul de unde a fost pescuit, ci chiar şi vîrsta lui.

Anghila — acest soi de peşte-şarpe, foarte căutat pentru gustul ales al cărnii sale, este preparat după anumite tipicuri. Anghila se pune de vie în alcool de orez, pînă amorţeşte. Se scurge de sînge, se taie în lungime şi i se scot oasele. Se fierbe anghila în aburi, apoi se frige pe un grătar cu cărbuni, se stropeşte cu sos de soia şi alcool de orez. Se serveşte în flăcări.

Despre exigenţa japonezilor faţă de calitatea mîncărurilor vorbeşte şi faptul că există restaurante unde nu se serveşte decît un singur fel de mîncare, fie friptură de porc cu varză acră, fie un anume soi de păsări mici fripte la frigare, fie numai felul cunoscut sub numele de «Tempura». Mîncarea e preparată din peşte, homar, conopidă, spanac, ceapă şi patate — un fel de cartofi. Peştele şi crustaceul sînt tăiate în bucăţele şi apoi fiecare bucăţică, fiecare foaie de spanac, fiecare buchet de conopidă ori rondea de ceapă se înmoaie într-o cocă anume şi se prăjeşte în ulei încins. Se serveşte cu mult apreciatul sos picant «Choyou».

Dar un prînz obişnuit e compus din gustări reci «ossakeno sakana»: felii de peşte crud marinat în oţet, scoici, arici de mare, castraveciori muraţi, sandviciuri cu alge marine umplute.

După gustări urmează o supă servită în mici cupe de lemn lăcuit cu capac. Supa — un fel foarte popular — poate fi de alge — de raci — de ouă — de legume sau carne.

Se serveşte apoi peşte,cel mai adesea fript, carne şi legume. Toate însoţite de popularul sos de soia choyou. Japonezii beau bere, vin cald de orez mai cu seamă după gustări şi ceai. Mîncarea naţională japoneză «sukyaki» este un fel de friptură asemănătoare frigăruilor noastre.

Povestea spune că pe vremuri călugării budişti au interzis folosirea acestui fel, considerînd un păcat să mănînci carne moartă. Ţăranii însă încercau să se sustragă prohibiţiei şi, feriţi de ochii iscoadelor, ridicau pe cîmp, între două pietre, un fel de vetre pe care frigeau carne de oaie sau de porc însoţind-o cu ce aveau la îndemînă: morcovi, varză, ciuperci sau muguri de bambus. În amintirea acestor vremuri, în restaurantele japoneze a rămas obiceiul ca pentru prepararea acestui fel să i se aducă clientului la masă un mic grătar pe care îşi va frige singur carnea.

ARTA CULINARĂ

«PREPARAREA ALIMENTELOR ESTE O ARTĂ» spunea Sun-lat-Sen, primul președinte al Republicii Chineze, chiar în cel dintîi capitol al scrierii sale: **«Amintirile unui revoluționar chinez».**

«...Dacă pictura — plăcerea ochilor, muzica — deliciul urechilor pot fi numite arte — afirmă Sun-lat-Sen — **este incontestabil că același lucru se poate spune despre bucătăria care mînglie gustul».**

Acest fel de a privi bucătăria a făcut ca de sute de ani chinezii să cunoască cărți de bucate cuprinzînd reguli și metode verificate de timp și numărînd mii de rețete. Rețetele bucătăriei chinezești nu duc numai la delicate armonii de gusturi și culori, ci caută să stabilească un echilibru alimentar. Să ne oprim puțin la orez. Cu excepția unor provincii din nord, unde se cultivă grîul, orezul constituie hrana principală a poporului chinez — «pîinea omului galben». El are o asemenea importanță, încît chinezii nu spun «poftiți la masă», ci: «chim-fan» — adică «poftiți la un prînz cu orez». Totuși, în China orezul e preparat doar în trei feluri: fiert în apă clocotită, în aburi, sau înnăbușit în grăsime. Este însoțit însă de sosuri, care nu numai că îi dau mereu un gust nou ci stabilesc și un echilibru alimentar, orezul avînd o bogată valoare energetică dar fiind sărac în elemente minerale și vitamine.

Vorbind despre bucătăria chineză e cu neputință să nu zăbovești la o mîncare celebră: rața pechineză. Rumenită, strălucitoare de parcă ar fi smălțuită, rața apare la masă înaintea supei, care în China se servește la încheierea ospățului. Odată cu ea se aduc niște mici clătite cu nume poetic: «frunze de lotus». Pasărea profund coaptă se desface de pe oase îndată ce e prinsă cu bețișoarele. Tăiată în așchii, e așezată grămăjoare pe farfurioare. Comesenii își iau cîte o foaie de aluat, pun pe ea puțină carne, îi alătură inimi de ceapă, o stropesc cu sosuri diferite — după gust; împăturesc totul și savurează astfel vestita mîncare.

Ca să arate așa, la masă, rața e pregătită pentru tăiere cu cel puțin trei săptămîni înainte, apoi este coaptă în cuptoare speciale, unde folosindu-se numai un anumit combustibil — fibre de curmal — se menține o temperatură de 250 C.

EXOTISMUL CULINAR

NU E LIPSIT de interes să facem un scurt popas culinar în imensa, diversa Africă, încă plină de taine. Privită cu ochii gastronomului, ea înseamnă: ouă de struț, moluște terestre și melci dacă e vorba de Sudan; arahide dacă poposești în Senegal; cacao, pește și crustacee pe coasta de Fildeș; mîncăruri de furnici negre, termite și furnici albe dacă ești în Congo; preparate din rechin, din stridii — dacă ai ajuns în Madagascar.

Dintre preparatele specifice acestei Africi negre am ales două rețete: pasăre cu arahide, care se prepară ca puiul pane la noi, dar în loc de făină se folosește un fel de pastă din arahide prăjite, pisate și apoi fierte în apă, în care se moaie bucățile de

pasăre și se prăjesc în ulei... de arahide; pasărea se mai poate găti cu... banane. Carnea se pregătește ca pentru o mîncare cu sos, cu adaus de usturoi și slănină, sare, piper, pătrunjel verde și banane verzi. Pare ciudat și totuși cărțile noastre de bucate conțin rețete de prepararea pasării cu prune, cu caise, cu gutui. Dacă bananierii ar crește și ar rodi și în grădinile noastre, cine știe...

Cît despre populația musulmană a Africii de nord, ea preferă carnea de berbec preparată sub forme cunoscute nouă: chiftele, umpluturi pentru legume, dar mai cu seamă sub formă de «couscous». Numele îi vine de la oala în care se gătește prevăzută cu «keskes», un fel din sită prin care trec aburii. «Keskes» e un nume onomatopeic, imitînd zgomotul vaporilor care trec prin ea și fac kes... kes... kes...

Turismul, ca și mijloacele moderne de transportare a alimentelor, de la un capăt la celălalt al pămîntului, au făcut ca popoarele să împrumute rețete din țări străine, cărora fie că le-au menținut forma de origine, fie că le-au adaptat obiceiurilor și felului lor de a găti. Couscous-ul face parte din seria mîncărurilor exotice foarte moderne acum în Europa — în Franța mai cu seamă. Cu prilejul unei mari primiri de oaspeți, un couscous e deosebit de prețuit. Iată, ca simplă curiozitate, cantitățile pantagruelice ca și ingredientele unui «couscous» pentru 12—15 persoane: 2 kg de griș, 500 g năut, 1 kg morcovi, 500 g napi, 6 fire de praz, o țelină, dovlecei și roșii, 1 kg de mazăre verde, bob proaspăt, 12 anghinare, 4 pachete de stafide, 1 kg de curmale, 8 ouă, 300 g unt, 1 litru ulei de măsline, 2 spate de berbec, 2 pui, sare, piper, boia de ardei și... scoarțișoară.

*

Încheiem călătoria noastră culinară cu un scurt popas în Polynezia și anume în Tahiti. E de-ajuns să-i rostești numele ca să ai înaintea ochilor o țară plină de poezie, cu flori, cu cîntece, cu femei frumoase și dansuri exotice.

Exotic pentru specialiștii artei culinare este însă cu totul altceva. Cu nostalgie au să-ți evoce ei minunatele mîncăruri din pește... crud pregătit cu lapte de cocos. Nu fiți surprinși, ei vă vor asigura că peștele a fost înainte marinat în suc de lămîie, că a fost asezonat cu ceapă, roșii, ouă fierte tari și sucul de la cîteva portocale.

Olimpia ȘTEFĂNESCU

De la cryobiologie la imortalitate

- **Vom putea trăi 1 000 de ani?**
- **Biologia temperaturilor scăzute**
- **Există posibilitatea depășirii morții clinice?**

ÎN ANUL 1766, un fiziolog englez scria: **«Dacă omul se va hotărî să trăiască ultimii 10 ani ai vieții sale alternînd starea de congelare cu cea de activitate, el își va putea prelungi viața pînă la 1 000 de ani».** În același timp, francezul Reaumur remarca: **«Fiecare din aceia care vor să-și prelungească viața cu 10—12 secole vor putea ca începînd de la 80 de ani, să-și petreacă o parte din timp sub formă de congelare, trăind în fiecare secol cîteva decenii, o viață activă».**

«DOCTORUL» FRIG

ÎN PREZENT, o nouă știință — cryobiologia — se preocupă de utilizarea frigului în biologie în scopul prelungirii funcțiilor vitale. Studiile au început cu organe izolate și în acest sens este celebră experiența japonezului Isamu Suda de la Universitatea din Kohe care, după ce a congelat creierul unei pisici la —20°C timp de aproape 7 luni, a reușit apoi să-l «învie» din nou.

În anul 1958, profesorul francez Louis Rey a reeditat o reușită senzațională. Izolînd inima unui embrion de pui, el l-a ținut un timp congelat la temperatura de —196°C. Apoi inima a fost reîncălzită la 37°C și ea a început să bată cît se poate de normal!

Conservarea organelor cu ajutorul refrigerării a devenit în ultimul timp o metodă curentă care permite utilizarea lor în chirurgie sau pentru

transplantări. Sîngele, după o prealabilă răcire la —195° (cu ajutorul azotului lichid) își păstrează activitatea timp de 2—3 ani. Este interesant că, deși în corpul nostru globulul roșu nu poate trăi mai mult de 2—3 luni, «frigul» îi prelungește viața de aproape 10 ori. Oasele, cartilajele, țesuturile, arterele cufundate în azot lichid (la —190°) pot fi conservate un timp nelimitat. La Centrul de hematologie din București, o metodă originală permite conservarea prin înghețare a măduvei osoase, necesară în tratamentul anumitor boli de sînge,

la —79°. În felul acesta, procesele vitale din măduvă sînt oprite și țesutul poate fi păstrat 30—45 de zile.

Corneea conservată după metoda savantului sovietic V.P. Filatov «la rece», este utilizată pentru înlocuirea celor bolnave în multe centre medicale.

Lista succeselor înregistrate de «doctorul frig» în domeniul țesuturilor și organelor izolate este departe de a fi epuizată.

«REÎNVIERE» DUPĂ 3 ANI DE CONGELARE

DAR CERCETĂRILE au mers și mai departe asupra organismelor vii. Experiențe făcute asupra crisalidelor unui fluture din Nigeria de Nord și Uganda au arătat că acestea «se simt foarte bine» la temperatura heliului lichid. Introduse timp de cinci minute în heliu lichid (—270°C) și apoi scoase, ele au continuat să se metamorfozeze pînă la stadiul de insecte adulte. Păstrate la —170°C., în aer lichid, au supraviețuit pînă la 77 de ore. Biologul sovietic Lozina Lozinski a cufundat în heliu lichid douăzeci de larve ale fluturelui de porumb; treisprezece din ele au fost readuse la viață.

Organismele unicelulare rezistă la temperaturi scăzute un timp și mai îndelungat. La Institutul de cercetări tropicale din R.D. Germană, 75 de specii de organisme unicelulare și parazitare au fost menținute în viață după o congelare de 8 ani.

Ce se întîmplă însă în cazul congelării unor animale mai evoluate? Eroul acestor experiențe a fost în primul rînd favoritul nr. 1 al oamenilor de laborator, șoarecele. La început, răcirea acestor animale nu era posibilă decît cîteva minute la 0°, după care puteau fi reanimate. Recordul l-a deținut hîrciogul, care a rezistat mai mult de o oră la —6°, după care și-a revenit «ca și cum nimic nu s-a întîmplat». De curînd însă, cercetătorii sovietici au readus la viață prin încălzire lentă, șoareci congelați în urmă cu 3 ani! Animalele se comportă foarte bine și nu au îmbătrînit deloc în acest interval de timp.

CAZUL BEDFORD

EXISTĂ deci posibilitatea teoretică, cum arată savantul francez Henry Laborit, specialist în hipotermie, ca «încercînd să adaptăm viața la un ritm mai lent de lungă durată, omul contemporan «păstrat la rece» în laborator, să se poată trezi, în anul 2100 avînd aceeași vîrstă și arătînd ca în momentul înghețării».

Primele experiențe pentru cercetarea efectelor refrigerării asupra omului au fost de-acum făcute. Dintre acestea merită citate cercetările unor biologi americani asupra unor bolnavi de cancer incurabil. Temperatura lor corporală a fost scăzută de la 37° la 32,2 sau chiar 29,4°, fiind menținuți în această stare de «hibernare» timp de cinci zile, iar după reușita studiului s-a ajuns la performanța de 40 de zile. Nu numai că pacienții au suportat foarte bine efectele frigului, dar tumorile canceroase pe care le aveau au regresat!

În sfîrșit, să amintim recentul experiment făcut tot în S.U.A. asupra lui James Bedford. Bolnav de cancer, acesta și-a dat consimțămîntul ca înainte de instalarea «morții clinice» să fie înghețat la —91°C., urmînd a fi reanimat în viitor, cînd cancerul va deveni tratabil. Care sînt perspectivele cryobiologiei? Profesorul Robert Ettinger, autorul cărții «Perspectiva imortalității» consideră că este posibilă păstrarea corpului persoanelor aflate în stare de moarte clinică, așteptîndu-se pînă cînd știința va descoperi o cale de vindecare a bolii care a produs decesul. Cercetările sale pe maimuțe și oameni au arătat că temperaturile cele mai scăzute suportabile au fost între minus 1 și 5°.

Răspunsul definitiv îl va da însă «proba timpului». S-o așteptăm!

Dr. R. EMILIAN

Supraviețuirea organelor după menținerea lor la temperaturi foarte scăzute s-a studiat și pe inima unui embrion de pui extras din ou după 6 zile și jumătate. Păstrată un timp la —160°C. și apoi decongelată, inima a reînceput să bată!

Ha, ha, ha,!

(umor străin)

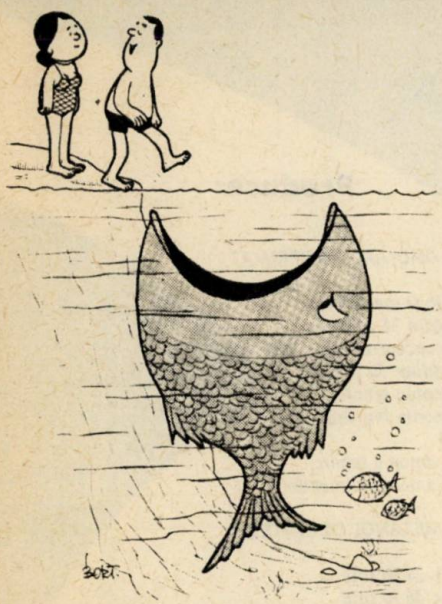

— Hai, vino după mine!
Nu trebuie să-ţi fie frică de apă!

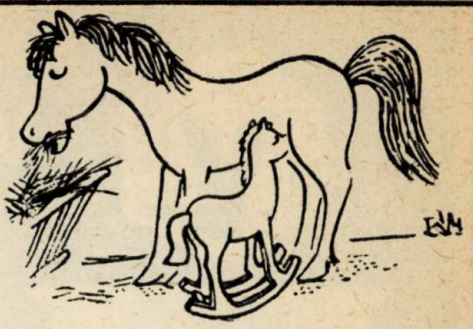

Poveste fără cuvinte
(«Oggi»-Italia)

— Ah, natura!

— N-aţi văzut anunţul? Este interzis să se ofere de mîncare crocodililor.

(«Gente»-Italia)

COMBINATUL CHIMIC VICTORIA

Orașul Victoria — raionul Făgăraș, regiunea Brașov

Produce:

AMONIAC COMPRIMAT

Oxigen tehnic și medicinal
Apă amoniacală 25 la sută
Acid azotic concentrat 98 la sută
Acid azotic diluat 50 la sută
Azotat de amoniu tehnic
Azotat de amoniu îngrășământ
Uree tehnică
Carbonat de amoniu tehnic
Carbonat de amoniu alimentar

METANOL DE SINTEZĂ

Formol tehnic 29 la sută
Formol tehnic 36 la sută
Hexametilentetramină tehnică și farmaceutică
Adezivi ureo formaldehidici
Urelit C
Urelit P
Urelit R

ACID SULFURIC M.H.

Oleum de calitate superioară
Sulfit de sodiu tehnic
Sulfit de sodiu pentru uz fotografic
Sulfat de hidrazină
Hidrat de hidrazină
Sulfat de mangan

SCHIMBĂTORI DE IONI

Vionit CS 2 — cationit puternic acid
Vionit CS 3 — cationit puternic acid
Vionit CS 3 A — cationit puternic acid cu indicator de epuizare
Vionit CS 3 B — cationit puternic acid, cu indicator de epuizare
Vionit CC 1 — cationit slab bazic
Vionit AT 1 — anionit puternic bazic

NITROCELULOZE PENTRU LACURI

Nitroceluloză umectată cu etanol E 510, E 620, E 710, E 950
Nitroceluloză plastifiată A 500, E 620, E 950
Nitroceluloză albită pentru celuloid
Nitroceluloză pigmentată — albă, galbenă, verde, albastră, roșie, neagră

Adevărata identitate a domnului Batz

de Tome ARSOVSKI

Pe o stradă veche din Viena, lîngă un zid înalt de piatră acoperit de trandafiri, s-au oprit într-o frumoasă seară de toamnă doi buni prieteni: administratorul Stirmer și polițistul Stoltz.

— Rudolf Batz — citi Stirmer, și-i arătă prietenului său o tablă neagră prinsă de una din porțile uriașe.

— Este un om modest, liniștit și foarte primitor. Să vedem dacă e acasă.

Stoltz apăsă pe butonul soneriei însă din casă nu veni nici un răspuns.

— Mai sună o dată — spuse Stirmer, în timp ce, răsfoind un dosar negru de piele, se uita la ultimul nume de pe o listă. Este al șaptelea pe ziua de azi!

Polițistul sună din nou, de astă dată mai îndelung.

— Ce zici, Stoltz, ce minunați sînt trandafirii ăștia de toamnă! Aici se simte mîna unui priceput grădinar.

— Are în curte o sumedenie de flori. Cît despre trandafiri, aceștia sînt un soi deosebit, care înflorește în fiecare anotimp la fel ca cei pe care i-am văzut în grădina parlamentului. Domnul Batz lucrează la o instituție comercială de unde-și procură diferite soiuri de flori.

— Cui nu i-ar plăcea să aibă o asemenea grădină — răspunse nu fără o oarecare invidie Stirmer. Dar vezi că nu oricine poate avea o asemenea vilă și o asemenea curte imensă.

— Domnul Batz s-a mutat în acest cartier cu 3—4 ani în urmă. Nu iese din casă decît pentru a se duce la servici. În schimb soția lui iese destul de des pentru a face diverse cumpărături sau pentru a-și vizita prietenele. Cît despre fostul stăpîn al vilei a murit demult. Mi se pare că era evreu.

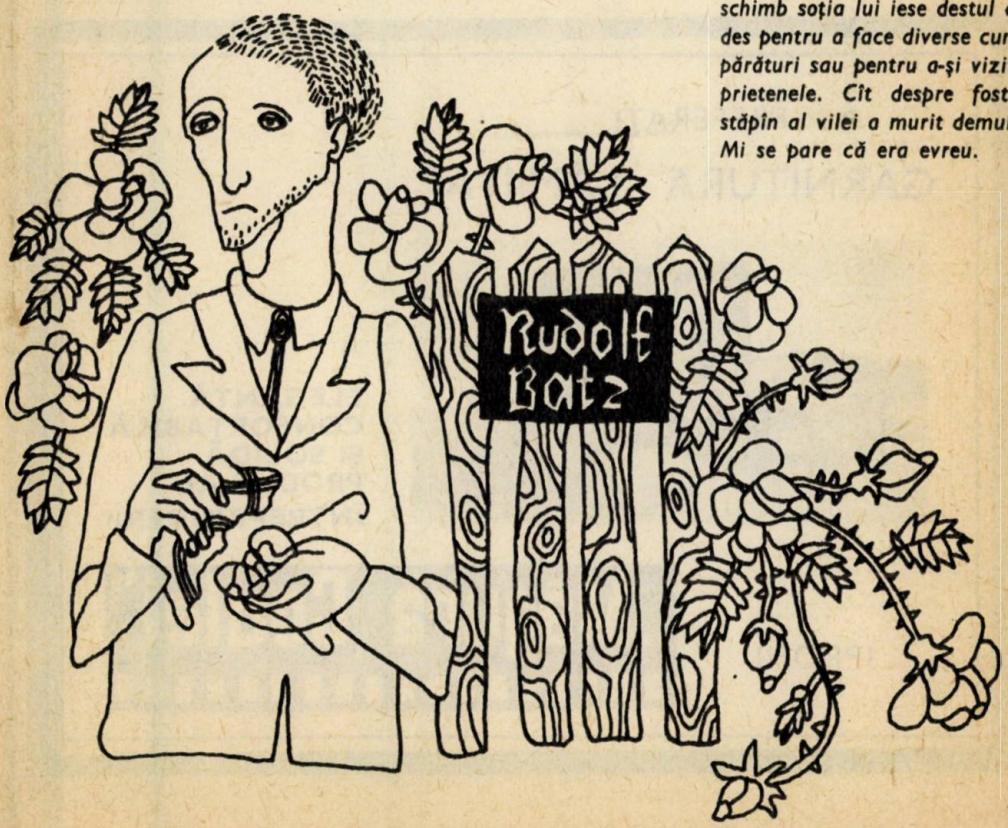

— Ești destul de bine informat Stoltz, observă Stirmer.

— Asta numai din cauza meseriei mele, spuse polițistul. De 17 ani îmi fac serviciul în acest cartier.

— Ce-ar fi să mai sunăm? îl întrerupse Stirmer.

— Da, desigur! Și polițistul apăsă pentru a treia oară butonul soneriei.

În aceeași clipă el auzi un strigăt disperat din vilă:

— Nu, Rudi! Nu face asta!

Țipătul femeii fu acoperit de o împușcătură. Polițistul căută să deschidă uriașa poartă dar nu reuși.

— Așteaptă-mă aici, zise el tulburat. Mă duc să telefonez la comisariat.

Stirmer se simți deodată extrem de singur și de neputincios. Își scoase fără să-și dea seama ochelarii, le șterse lentilele și îi puse în buzunar. Cele cîteva minute care trecură pînă se întoarse polițistul i se părură o veșnicie.

— Imediat va sosi comisarul Eckerman — spuse abia respirînd Stoltz. Trebuie să-l așteptăm. Sîntem doar singurii martori ai celor petrecute.

Treptat Stirmer își reveni din emoția care-l cuprinsese, își scoase ochelarii din buzunar și și-i potrivi pe nas.

A doua zi toate ziarele vieneze au publicat cu litere de o șchioapă următoarea comunicare senzațională:

«Ieri seară, în jurul orei 20, s-a sinucis fostul obersturmführer Rudolf Korhner, cunoscutul complice al lui Eichman în exterminarea populației evreiești din teritoriile ocupate ale Europei. Văzînd în fața vilei sale un polițist împreună cu un civil care sunau insistent, el s-a speriat și s-a împușcat în tîmplă cu un pistol de calibru mic. Tulburarea sa a fost însă neîntemeiată. Cetățeanul Stirmer și polițistul de servici Stoltz nu veniseră să-l aresteze ci doar să-i ceară o contribuție voluntară pentru ajutorarea cetățenilor orașului iugoslav Skoplije care a suferit foarte mult de pe urma ultimelor cutremure».

Traducere de
Radu LEVÎRDĂ

PREFERAȚI
GARNITURA „LĂMÎIȚA“

ELEGANTĂ
CONFORTABILĂ
ȘI SOLIDĂ
PRODUS AL
ÎNTREPRINDERII

IPROFIL

„Măgura Codlei”

Micul bolnav

de Georges COURTELINE

MEDICUL: *(cu pălăria în mînă)*: Aci, doamnă, se află un copil bolnav?

DOAMNA: Aici, doctore. Intrați, vă rog! Doctore v-am chemat pentru băiețelul meu. Închipuiți-vă că sărmanul micuț, nu știu cum se face, dar de azi dimineață cade într-una.

MEDICUL: Cade?

DOAMNA: Tot timpul, doctore!

MEDICUL: Pe jos?

DOAMNA: Pe jos.

MEDICUL: Ciudat!... Ce vîrstă are?

DOAMNA: Patru ani și jumătate.

MEDICUL: Păi la vîrsta asta ar trebui să se țină bine pe picioare!... Și cum s-a întîmplat?

DOAMNA: V-am spus: nu mai înțeleg nimic. Aseară era bine și alerga prin apartament ca un iepuraș. Azi dimineață, ca deobicei, mă duc să-l scol. Îi îmbrac ciorapii, apoi pantalonașii și dau să-l pun pe picioare. Deodată, buf! Cade!

MEDICUL: Ei, un pas greșit, desigur!

DOAMNA: Aveți răbdare!... Mă reped, îl ridic... buf! cade a doua oară. Mirată, îl ridic din nou... buf! iar pe jos! și așa de șapte sau opt ori la rînd. Pe scurt, doctore, nu știu cum se face că de azi dimineață cade într-una.

MEDICUL: Iată o chestie care ține mai mult de miraculos... Pot să-l văd pe micul bolnav?

DOAMNA: Desigur.

(Iese, apoi reapare avînd în brațe băiețelul. Acesta afișează în obraji culorile unei sănătăți depline. E îmbrăcat cu un pantalonaș și o bluză largă, scrobită de atîtea dulciuri care s-au uscat pe ea)

MEDICUL: Superb copil! Puneți-l, vă rog, jos.

(Mama ascultă. Copilul, lăsat pe propriile sale picioare, cade).

MEDICUL: Încă o dată, vă rog.

(Același joc ca mai sus. Copilul cade)

DOAMNA: Iar!

(Urmează a treia punere pe picioare, după care micul bolnav cade din nou)

MEDICUL: *(dus pe gînduri)* E nemaipomenit! *(Apoi, către micul bolnav, pe care mămica sa îl susține de subțiori)* Spune-mi, drăguțule, ai «buba» undeva?

TOTO: Nu, nene!

MEDICUL: Nu te doare capul?

TOTO: Nu, nene!

MEDICUL: Noaptea asta ai dormit bine?

TOTO: Da, nene.

MEDICUL: Dar acum ți-e fomică? Ai vrea să mănînci o supică?

TOTO: Da, nene.

MEDICUL: Perfect! *(cu competență)* E paralizie!

DOAMNA: Para...?! Ah, Doamne! *(ridică brațele spre cer, copilul cade)*

MEDICUL: Din păcate, e adevărat, doamnă. E paralizia completă a membrelor inferioare. De altfel puteți vedea și dv. cum picioarele mititelului sînt complet insensibile. *(În timp ce vorbește, se apropie de băiețel și se pregătește să facă experiența indicată, dar deodată)* Ah, dar... ah, dar... ah, dar... *(apoi izbucnind)* Ah! drace... ce tot îmi vorbiți doamnă de paralizia aia?

DOAMNA: Dar bine, doctore, dumneata...

MEDICUL: Te cred și eu, fir-ar a naibii de treabă, că bietul copil nu se poate ține... I-ați vîrît ambele picioruțe în același crac de pantalon!

Traducere de
Irina BALTEȘ

Desene de
Gh. CHIRIAC

— *Eu am luat 10 la istorie! Matale ce-ai făcut la examen?*

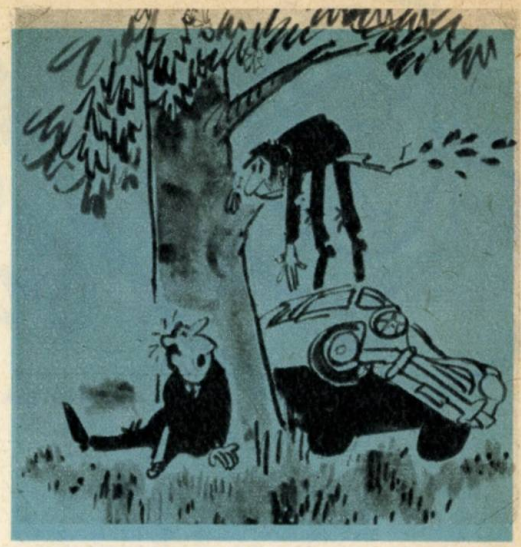

— *Se poate? Tocmai dumneata, care ai luat 10 la «Istoria automobilismului?»*

CULESE DE **MATTY**

LA O ȘCOALĂ AUTO

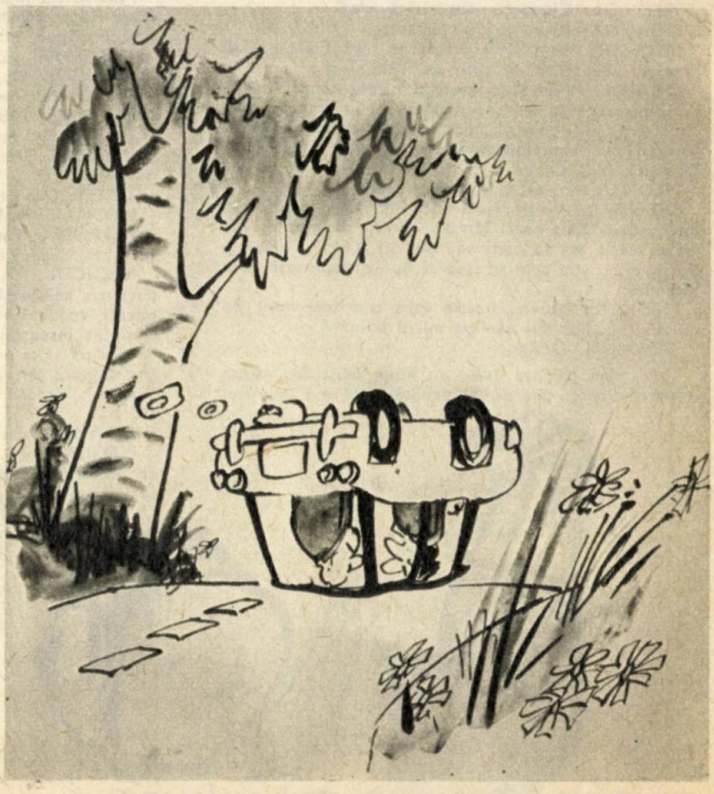

— *Adevărul e că am înțeles întrebarea dv. exact pe dos!*

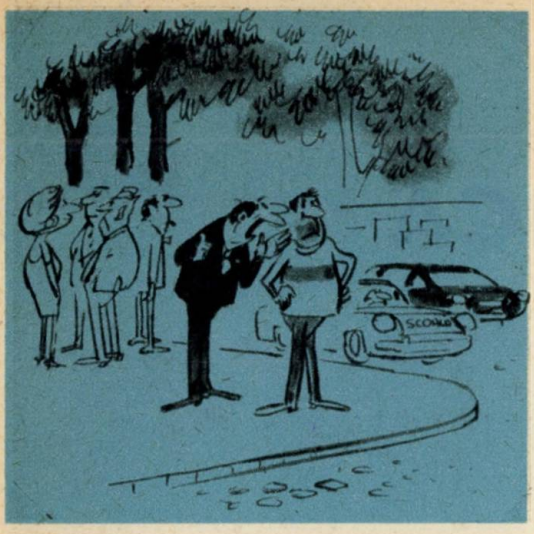

— *Instructore!... Acela cu pălărie habar n-are cîte gresoare are un «Moskvici-407»...*

— *Vei scri de 100 de ori «Nu voi mai suci brusc volanul!»*

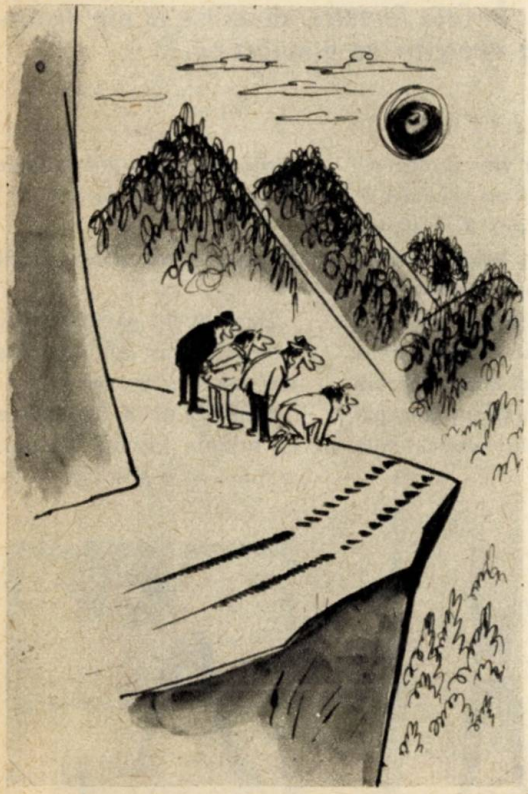

— *Re-pe-ten-tul!*
— *Re-pe-ten-tul!*

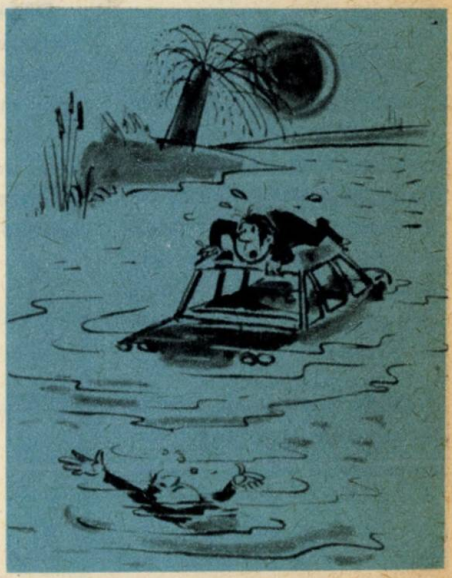

— *Dacă vă interesează, eu predau la fel de bine și lecții de înot!*

GIMNASTICĂ

E cu neputință să-ți conservi suplețea, tonusul muscular, să-ți asiguri o bună circulație fără un minimum de cultură fizică.

Cele zece sau cincisprezece minute pe care i le consacrați dimineața sau seara, înseamnă un timp cîștigat. În fața ferestrei deschise, la ore distanțate de mese, încercați aceste cîteva exerciții de gimnastică.

Ca să întăriți mușchii abdominali

DESEN nr. 1. Culcați-vă pe spate, cu mîinile de-a lungul corpului. Ridicați picioarele bine întinse. Expirați ridicînd picioarele, inspirați coborîndu-le. La început faceți de opt ori aceste exerciții, adăugînd zilnic încă unul pînă veți ajunge să-l puteți repeta de 20 de ori.

DESEN nr. 2. Cu brațele întinse de-a lungul urechilor, ridicați-vă și încercați să atingeți vîrful picioarelor. Expirați atingînd picioarele, inspirați cînd sînteți întinsă pe podea. Faceți exercițiul de 8 ori, sporindu-l zilnic cu o mișcare pînă veți ajunge să-l repetați de 20 ori în fiecare zi.

DESEN nr. 3. Întindeți picioarele în poziție oblică, încrucișați-le, depărtați-le, apoi încrucișați-le din nou, dreptul peste stîngul, și invers. Inspirați cînd depărtați picioarele. De 10 ori la început sporind zilnic numărul mișcărilor cu una, pînă la repetarea lor de 20 de ori.

Pentru a vă subția talia

Dacă doriți să vă subțiați talia executați zilnic, cu mișcări iuți, aceste exerciții.

DESEN nr. 4. În picioare, cu brațele întinse deasupra capului, cu o greutate în fie-